

Viliam TARJÁNYI

OSCAROVÍ HUDOBNÍCI

Prešov 2019

OSCAROVÍ HUDOBNÍCI

Autor: © PhDr. Viliam TARJÁNYI, PhD.

Recenzenti: prof. PhDr. Karol HORÁK, CSc.
doc. PaedDr. Daniel ŠIMČÍK, PhD.

Vydal: © Vydavateľstvo Prešovskej univerzity

Tlač: GRAFOTLAČ, s. r. o.

ISBN 978-80-555-2223-4

OBSAH

PREDHOVOR	7
1 CURRICULUM	11
2 HLAVNÉ TITULKY	15
3 TVORCOVIA HUDBY K FILMU OBCHOD NA KORZE	17
4 VZNIK A NAHRÁVANIE HUDBY	19
5 ANALÝZA HUDBY	27
6 OSCAROVÍ HUDOBNÍCI	41
7 UDALOSTI MIMO OBRAZU A ZVUKU	53
ZÁVER	57
RESUMÉ	55
SUMMARY	59
BIBLIOGRAFIA	61
OBRAZOVÁ PRÍLOHA	63
MENNÝ REGISTER	73

PREDHOVOR

Inšpiráciou a podnetom na napísanie publikácie bola kniha *Obchod na korze* (eseje na filmové témy) autora Juraja Vrábela ml. V publikácii J. Vrábela sú zaujímavé postrehy a myšlienky, ktoré ozrejmuju verejnosti nielen obsah filmu, ale detailne aj to, ako sa natáčali jednotlivé scény, kde sa natáčali a aký osud stihol aktérov filmu za kamerou i pred kamerou. Autor informuje o osude filmu od poslednej klapky až po rok 2015 a prezentuje čitateľovi svoj osobný vzťah k tomuto filmu.

Výber témy ma ovplyvnil poznatkom, že z dostupných informácií o filmovej hudbe Zdeňka Lišku, či už spracovaných v diplomovej práci, alebo bakalárskej práci, máloktorý autor rozoberá hudbu k filmu *Obchod na korze*. Väčšinou je to hudba k filmom *Vynález zkázy*, *Marketa Lazarová*, *Ikarie XB1* či *Spalovač mrtvol*. Ďalším aspektom bol ten moment, že prešovskí muzikanti, ktorí účinkujú vo filme, sa po čase stali mojimi spoluhráčmi v dychoých orchestroch a dobrými kamarátmi.

Vychádzajúca publikácia je poctou muzikantom, ktorí šírili dobré meno mesta Prešov v oblasti umeleckej činnosti. Zachytáva doteraz nepublikované údaje o činnosti muzikantov vo *filmovej brandži* a niektoré krátke hudobné sekvencie, v ktorých sa objavajú na filmovom plátne.

Fakt, že boli komparzistami, neznižuje dôležitosť ich roly, pretože svojím účinkovaním pomohli naplniť zmysel príbehu filmu.

Pozornosť si zaslúžia prešovskí hudobníci, ktorí sa podieľali na úspešnosti tohto oscarového filmu. Cieľom publikácie je pri príležitosti okrúhleho 55. výročia natáčania filmu *Obchod na korze* (1964) predstaviť verejnosti, najmä prešovskej, muzikantov, ktorí účinkovali vo filme. Z hudobníkov účinkujúcich v hasičskej filmovej kapele, ktorých sa počas nakrúcania filmu vystriedalo dvadsaťpäť, v súčasnosti žije už len šesť.

Publikácia je zameraná predovšetkým na hudobnú časť filmu a hudobníkov, ktorí v tomto filme stvárňovali hráčov hasičskej kapely a rómsku kapelu. Snažíme sa analyzovať filmovú hudbu, ktorá sa vinie celým filmom a zohráva dôležitú úlohu. Umocňuje u väčšiny poslucháčov, divákov veľmi silný dojem. Popri hudbe, ktorú skomponoval Z. Liška, sa zapodievame rozborom autentickej hudby, reprodukovanej z gramofónovej platne, a spevu.

Film *Obchod na korze* preslávil vtedajší Východoslovenský kraj, konkrétne okres Prešov a v prvom rade mesto Sabinov, v ktorom boli natáčané zábery a scény. Mimoriadnu zásluhu majú aj prešovskí herci, ktorí účinkovali v tomto filme vo vedľajších postavách alebo v malých úlohách, ako napríklad mäsiar Boško, rabín, trafikant Gejza, železničiar, montér, poľovník, žandár, mladý muž, muži na korze, muži v krčme.

Prímus vedľajšej postavy si zahrala Hana Slivková, ktorá vynikajúco stvárnila Evelínu Brtkovú, manželku Tóna Brtku. Hana Slivková pôsobila ako ochotnícka herečka aj v Divadle Jonáša Záborského v Prešove.¹ Z mužských postáv si prvú vedľajšiu rolu zahral Mikuláš Ladižinský v postave Mariána Petra, príslušníka Hlinkovej gardy. Mikuláš Ladižinský účinkoval v Ukrajinskom národnom divadle v Prešove (1955 – 1963) a v Divadle Jonáša Záborského v Prešove (1963 – 1967).

História aj súčasnosť potvrdzujú, že niektoré filmy sa stali slávnymi predovšetkým vďaka hudbe k filmu. Hudba má v kinematografii svoje nezastupiteľné miesto a v určitom ohľade môže byť postavená na rovnakú hodnotovú úroveň ako samotný obraz.

¹ **Hana Slivková** sa narodila 21. augusta 1923 v Rajci (okres Žilina). Prvé angažmán dostala v Slovenskom ľudovom divadle v Nitre (1942 – 1946). Od 1. augusta 1946 do 31. júla 1947 a v období od 1. augusta 1948 do 14. júla 1958 pôsobila ako herečka v Divadle Jonáša Záborského v Prešove. Zomrela 3. januára 1984.

Koncepcia publikácie vychádza z poznámok Viliama Tarjányiho st. o účinkovaní muzikantov vo filme a tiež z komunikácie s pracovníkmi Národného filmového archívu Praha. Vzácné sú poznatky žijúcich hudobníkov, ktorí účinkovali vo filme (PaedDr. Jozef Boldizár, PaedDr. Michal Olejarník, Jozef Blažovský, Peter Schönberg). Zaspomínali si na udalosti, ktoré sa odohrali aj mimo záberov kamery.

Snahou publikácie je predovšetkým zviditeľniť a čitateľovi pripomenúť hudobníkov, ktorí netušili, že film *Obchod na korze*, v ktorom účinkujú, dosiahne takýto úspech vo svetovej filmovej spoločnosti.

Obchod na korze ako prvý československý film získal v roku 1966 cenu americkej Akadémie filmových umení a vied (Oscar) za najlepší cudzojazyčný film.

Publikácia má klasickú štruktúru obsahu. Je členená na sedem kapitol. Do prvej kapitoly sú zaradené najpodstatnejšie údaje o filme, prináša tiež protikladné údaje o svetovej a domácej premiére uvedenia tohto filmu. Zdroje, ktoré uvádzajú tieto údaje, sa totiž často rozchádzajú. Najspolahlivejšie a zhodné dáta sú predovšetkým termíny uvedenia filmu v Cannes, New Yorku, Prahe, Prešove, Košiciach a Sabinove. Druhú kapitolu tvoria titulkové informácie, ktoré nás podrobne oboznamujú s tvorcami, producentmi, hudbou a hercami filmu. Tretia kapitola prináša ešte podrobnejšie informácie o tvorcoch a aktéroch hudby k tomuto filmu. Štvrtá a piata kapitola sú nosné časti publikácie. Zachytávajú v chronologickom slede hudbu vo filme. Analyzujú hudbu, predovšetkým motív valčíka a prierez hudby ďalších predstaviteľov filmu. Šiesta kapitola prináša osobné medailóny hudobníkov, ktorí boli pri natáčaní *Obchodu na korze* súčasťou filmovej hudby. Posledná kapitola je písaná in medias res, literárno-publicistickým žánrom eseje. K bibliografii je pripojený menný register, ktorý zjednoduší orientáciu v prezentácii mien. Súčasťou publikácie je aj fotografická príloha, ktorá dokumentuje vzácne momenty hudobníkov počas nakrúcania filmu i v čase oddychu a prestávok medzi filmovaním. Niektoré snímky poskytol aj Národný filmový archív Praha.

Táto odborná publikácia nadobudla konečnú podobu aj zásluhou osobností a inštitúcií, ktoré ma vo veľkej miere podporili pri práci na nej. Považujem za povinnosť a česť poďakovať sa:

- Marekovi Sedlákovi za odborné spracovania a úpravu celej publikácie,
- Mgr. Veronike Perovskej, PhD., za profesionálny prístup a odbornosť pri jazykovej úprave,

- PaedDr. Jozefovi Boldižárovi, PaedDr. Michalovi Olejarníkovi, Jozefovi Blažovskému a Petrovi Schönbergovi za cenné informácie z nahrávania hudby v *Obchode na korze* (všetci boli členmi filmovej hasičskej kapely),
- Mgr. Jurajovi Vrábelovi ml. za sprístupnenie dokumentov k filmu *Obchod na korze*,
- Jurajovi Vrábelovi st. za osobné stretnutia a užitočné rozhovory,
- PhDr. Františkovi Godlovi za unikátne informácie o muzikantoch rómskej kapely, ktorí účinkovali vo filme,
- Františkovi Rokošnému, dôchodcovi, v minulosti vedúcemu dychovej hudby Sabinka v Sabinove, za osobné stretnutia a zabezpečenie stretnutí s kompetentnými ľuďmi v Sabinove,
- Margite Miščíkovej, sympatickej dôchodkyni, za rozhovor o pani Anne Košíkovej,
- Jurajovi Navrátilovi, kronikárovi mesta Sabinov, za veľmi podnetné informácie a poskytnutie kópie dokumentu o filme *Obchod na korze* z kroniky mesta Sabinov (roky 1964, 1965),
- Ivete Glazunovej, vedúcej pracovníčke Kultúrneho centra „Na korze“ v Sabinove, za ochotnú spoluprácu a poskytnutie informácií o natáčaní filmu *Obchod na korze*,
- MgA. Zuzane Štefunkovej, zamestnankyni obchodného oddelenia Národného filmového archívu Praha, za profesionálnu písomnú komunikáciu a konštruktívne pripomienky k uzatvoreniu zmluvy,
- Eve Urbanovej, filmovej historičke Národného filmového archívu Praha, za vzácne informácie o použití reprodukovanej hudby vo filme,
- Mgr. Martinovi Rudovskému, dramaturgovi Symfonického orchestra hlavného mesta Prahy FOK, za profesionálnu komunikáciu a poskytnutie kópie mimoriadne vzácneho materiálu partitúry Zdeňka Lišku k hudbe vo filme *Obchod na korze*,
- Národnému filmovému archívu Praha za poskytnutie fotografií.
- Osobitná a úprimná vďaka patrí Dr. h. c. prof. Petrovi Kónyovi, PhD., rektorovi Prešovskej univerzity v Prešove, za finančnú podporu, ústretovosť a možnosť vydať túto publikáciu.

1 CURRICULUM

- V roku 1962 Ladislav Grosman uverejnil novelu *Past (Pasca)* v literárnom časopise *Plamen*. O novelu sa začal zaujímať Ján Kadár a vznikol scenár pre film, ktorý pomenoval *Obchod na korze*.
- 12. mája 1964 sa z Prahy na nákladných autách a po železnici presunuli kulisári a filmoví architekti aj s materiálom na postavenie filmových exteriérov v Sabinove.
- 12. júna 1964 sa začalo natáčanie filmu. Film sa natáčal na východnom Slovensku v Sabinove a v ateliéroch Barrandov v Prahe.
- Na konci augusta 1964 bolo dokončené nakrúcanie filmu.
- Vo filme účinkovali aj prešovskí herci z Divadla Jonáša Záborského a Ukrajinského národného divadla v Prešove (Anton Baláž, František Papp, Július Piusi, Ladislav Farkaš, Oldřich Kratochvíl, Mikuláš Ladižinský, Ján Mišura, Ján Pelech, Štefan Petrák, Štefan Servátka, Pavel Simko, Jozef Stražan, Andrej Šilan, Tibor Vadaš).
- Rozpočet pre film boli vtedajšie 3 000 000 Kčs. Tvorcovia tento rozpočet prekročili o 700 000 korún a plánovanú metráž 2700 o 750 metrov.
- 20. mája 1965 bol film uvedený na XVIII. medzinárodnom filmovom festivale v Cannes.²

² https://www.imdb.com/title/tt0059527/releaseinfo?ref_=tt_dt_dt

- 6. júna 1965 sa uskutočnila svetová premiéra uvedenia filmu *Obchod na korze* v Paríži, Londýne a Varšave.³
- 19. júna 1965 bol otvorený XVI. filmový festival pracujúcich v prešovskom amfiteátri. Prvým filmom, ktorý sa premietal v rámci festivalu, bol *Obchod na korze*. V kultúrnom programe pred premietaním filmu vystúpil spevokol učiteľov Prešovského okresu *Moyzes*, ktorý zaspieval *Zbor Židov* z opery *Nabucco* od Giuseppeho Verdiho. Skladba mala bezprostredný vzťah k prvému festivalovému filmu.⁴
- 19. júna 1965 počas prvého letného premietania v rámci XVI. filmového festivalu pracujúcich v košickom amfiteátri videlo premiéru oscarového filmu *Obchod na korze* 20 000 divákov.⁵
- 30. júna 1965 mal film premiéru v Sabinove. Film sa premietal v miestnom kine Torysa tri dni a videlo ho na etapy 4126 platiacich divákov. Premiéry sa zúčastnil aj režisér filmu Ján Kadár.⁶
- 9. septembra 1965 bol film uvedený na Filmovom festivale v New Yorku.
- 1. októbra 1965 mal film premiéru v Československu.⁷
- 24. januára 1966 bol film uvedený v USA.
- 18. apríla 1966 v Santa Monike v Los Angeles prebral Ján Kadár z rúk legendárneho amerického filmového herca Gregoryho Pecka zlatú sošku Oscara.
- V roku 1968 sa dostal film na dlhých 20 rokov do trezoru, pretože jeden z jeho režisérov, Ján Kadár, po vstupe vojsk Varšavskej zmluvy do bývalého Československa emigroval do USA.
- Do distribúcie sa titul po druhýkrát vrátil v marci 1989. Bol uvoľnený pre filmové kluby.
- V roku 2017 bol digitálne reštaurovaný, na projekte spolupracovali: *Nadace české bijáky*, *MFF Karlovy Vary*, štúdiá *Universal Production*

³ Prešovské noviny, *Dvadsaťročnica čs. znárodneného filmu*, máj 1965.

⁴ Prešovské noviny, *Koncom mája Večerník – V ústrety XVI. FFP*, máj 1965.

⁵ https://sk.wikipedia.org/wiki/Amfiteáter_Košice

⁶ Kronika mesta Sabinov z roku 1965 (s. 348).

⁷ Premiéra filmu *Obchod na korze*. Film sa premietal v kinách *Paříž* a *Svornost* v Prahe sedem týždňov (Havelka, 1967, s. 51).

Partners a Soundsquare, Národní filmový archiv, Státní fond kinematografie a Ministerstvo kultury České republiky.

- V Smetanovej sieni Obecného domu sa dňa 10. januára 2018 pri príležitosti osláv 100. výročia vzniku Československa uskutočnil slávnostný videokoncert – projekcia oscarového filmu *Obchod na korze* sprevádzaná živou hudbou, ktorú zložil Zdeněk Liška, v podaní Symfonického orchestra hlavného mesta Prahy FOK.

2 HLAVNÉ TITULKY

Hlavné úlohy:

Jozef Kroner, Ida Kamińska

Ďalej hrajú:

František Zvarík, Hana Slivková, Martin Holý st., Elena Zvaríková-Pappová, Martin Gregor, Adam Matejka, Mikuláš Ladižinský, Alojz Kramár, Eugen Senaj, Tibor Vadaš, František Papp, Gita Mišurová, Luisa Grossová, Július Piussi, Jozef Stražan, Pavel Simko, Ladislav Farkaš, Anton Baláž, Štefan Servátka, Zdeněk Skalický, Ján Pelech, Andrej Šilan a ďalší

Námet:

Podľa novely Ladislava Grosmana

Architekt:

Ing. arch. Karel Škvor
as. arch. Jan Kňákal

Vedúci produkcie:

Ladislav Hanuš

Vedúci natáčania:

Jaroslav Prokop

Zvuk:

Dobroslav Šrámek

Masky:

Rudolf Hammer

Výprava:

František Straka

Kostýmy:

Marie Rosenfelderová

Vedúci produkcie:

Ladislav Hanuš

Zástupca vedúceho výroby:

Jaromír Lukáš

Script:

Zdena Pavlátová

Strih:

Jaromír Janáček

Scenár:

Ladislav Grosman, Ján Kadár, Elmar Klos

Hudba:

Zdeněk Liška

Kamera:

Vladimír Novotný

2. kameraman:

Miloš Petrolín

Pomocný režisér:

Juraj Herz

Réžia:

Ján Kadár, Elmar Klos

3 TVORCOVIA HUDBY K OBCHODU NA KORZE

Uvádzame profesionálnych aktérov hudby k *Obchodu na korze*, ktorí hudbu k filmu skomponovali a nahrali, ale aj amatérskych hudobníkov, ktorí tiež zohrali dôležitú úlohu pri obraze a zvuku filmu.

Hudba:

Zdeněk Liška

Nahral:

Filmový symfonický orchester (FISYO),
nositeľ vyznamenania Za vynikajúcu prácu

dychová sekcia FISYO (klarinet Es, klarinet B, krídlovka B, baskrídlovka B, trúbka Es, bas trúbka B, basa, bicie)

Jiří Dvořáček – husle

Kateřina Zlatníková – cimbal

zobcová flauta, hammond, klavír, ústna harmonika

mužský zbor

Dirigoval:

Dr. Štěpán Koníček (FISYO)

Filmové obsadenie hudby:

Hasičská kapela:

(členovia dychového orchestra RKS Prešov)

Tibor Baláž, Ivan Benko, Jozef Beňo, Jozef Blažovský, Viktor Berčík, Jozef Boldižár, Aladár Borňas, Štefan Foltín, Pavol Gelle, Florián Grejták, Ján Hudák, Anton Janák, Ján Kahanec, Zdeno Kačerik, Štefan Krahulec, Pavol Kopunec, Ján Leško, Juraj Marton, Anton Nahacký, Jozef Novotný, Michal Olejarník, Ladislav Petruščák, Peter Schönberg, Viliam Tarjányi st., Štefan Varga

Dirigent:

Alojz Kramár
(profesionálny herec)

Rómska kapela:

Arpád Duna – husle, primáš
Ladislav Bundzík – cimbal
Pavel Gelle – klarinet
Jožka Moczo – viola
Rudolf Zsigmond – kontrabas

4 VZNIK A NAHRÁVANIE HUDBY

Filmová hudba je hudba, ktorá je špecificky skomponovaná alebo vytvorená na použitie vo filme. Oproti nefilmovej hudbe sa vyznačuje výraznejšou dynamikou. Často býva pripravovaná nielen pre konkrétny film, ale dokonca presne upravená pre konkrétne scény vo filme.⁸

Počúvať filmovú hudbu je rovnako silný zážitok ako pozeráť film, ktorý na pozadí dotvára hudba. Zvlášť mladí ľudia veľmi intenzívne vnímajú hudbu vo filme a niekedy sa stávajú diskofilmi hudby z filmu. Určitá hudobná pasáž filmu, vo väčšine prípadov pieseň, sa stane chytľavou *melódiou*, ktorá nadchne milióny fanúšikov, ktorí si túto pieseň, hudbu často prehrávajú.

Skladateľa, ktorý komponuje hudbu k filmu, by sme mohli prirovnať k hercovi, ktorý dabuje hlavnú postavu filmu, t. j. zvukovo prevádza text do iného jazyka. Dobrý dabing musí chytiť rytmus protagonistu „na druhej strane“, teda herca na obrazovke. Dabujúci herec by sa mal vžiť do roly „herca z obrazovky“ a čítať z jeho mimiky, gest, pohybov. Autor hudby k filmu by sa mal podrobne zoznámiť so scenárom filmu, segmentmi filmu, pointou, charakteristikou filmových postáv.

⁸ Definícia pojmu filmová hudba – Wikipédia, slobodná encyklopédia.

Významné miesto vo filmovej hudbe zaujíma hudba Hansa Floriana Zimmera, nemeckého producenta a skladateľa filmovej hudby, ktorá je fascinujúca. Hudba k filmom *Posledný cisár*, *Rain Man*, *Leví kráľ*, *Posledný samuraj*, *Piráti z Karibiku*, *Temný rytier*, *Gladiátor*, *Da Vinciho kód* – to hovorí za všetko. Jeho hudba je melodická, nápaditá v hudobnej kompozícii, vyniká harmóniou, farbou zvukov a tónov, perfektnými hudobnými výrazovými prostriedkami, rytmom, dynamikou, melódiou. K legendám a výrazným skladateľom filmovej hudby patria aj Ennio Morricone a Henry Mancini.

Z českých skladateľov k *top primus* filmovej hudby patrili Petr Hapka⁹ (*Fany*, *Tisícročná včela*, *Perinbaba*, *Fešák Hubert*, *Panna a netvor*, *Léto s kovbojem*, *Copak je to za vojáka*, *Bathory* a i.) a Zdeněk Liška.

Zdeněk Liška bol český hudobný skladateľ, ktorý sa venoval predovšetkým filmovej hudbe.¹⁰ Liškova hudba je nezmazateľne zapísaná v histórii filmového umenia 20. storočia. Ako jeden z prvých dokázal, že filmová hudba je nielen rovnocennou emotívnou súčasťou celého filmu, ale aj dramaturgicky dotvára umeleckú kvalitu celého diela. Svojou hudbou naplnil vyše dvesto filmov, titulov československej kinematografie (celovečerných, krátkometrážnych, televíznych), veľa seriálov a viac než stovku dokumentov. Spolupracoval s najvýznamnejšími režisérmi Československa (Martin Frič, František Vlášil, Oldřich Lipský, Juraj Herz, Otakar Vávra, Karel Kachyňa, Jiří Sequens a ďalší). Z bohatej tvorby filmovej hudby spomeňme: *Pára nad hrncem*, *Marketa Lazarová*, *Údolí včel*, *Vyšší princip*, *Hříšní lidé města pražského*, *Spalovač mrtvol*, *Sokolovo*, *Osvobození Prahy*, *Čekání na déšť*, *Baron Prášil*, *Kronika žhavého léta*, *Jáchyme, hoď ho do stroje!* a mnoho ďalších. Zo slovenských filmov sú to napríklad *Pieseň o sivom holubovi*, *Orlie pierko*, *Medená veža*, *Hriech Kataríny Padychovej*, *Smrť šitá na mieru*, *Signum laudis*.

K uvedeným titulom, ku ktorým skomponoval hudbu Zdeněk Liška, patrí aj film *Obchod na korze*. V jednotlivých obrazoch filmu sa objavia hudobné telesá, ktoré majú určený svoj okruh výrazového pôsobenia. Popri

⁹ **Petr Hapka** sa narodil 13. mája 1944 v Prahe. Bol český skladateľ, hudobník, dirigent a spevák. Zomrel 25. novembra 2014.

¹⁰ **Zdeněk Liška** sa narodil 16. marca 1922 v meste Smečno v okrese Kladno v Stredočeskom kraji. V rokoch 1938 – 1944 absolvoval pražské konzervatórium v odbore kompozícia a dirigovanie. Dlhé roky pôsobil ako skladateľ vo Filmovom štúdiu v Zlíne. Zomrel 13. júla 1983 v Prahe.

hasičskej kapele (dychovka) a rómskej kapele primus hrá hudobné zoskupenie husle – cimbal – zobcová flauta – hammond – klavír – ústna harmonika.

Kapelník Balko, ktorého stvárnil herec Alojz Kramár, používa termín *moja kapela*. Podľa odborníkov v oblasti dychovej hudby a teoretikov umenia hráčske obsadenie, ktoré sa objavuje na niekoľkých záberoch filmu ako hasičská kapela, by klasifikovali ako stredne veľký dychový orchester. Budeme sa však držať filmového pojmu „hasičská kapela“.

Zaujímavou krátkou epizódou vo filme je obľúbená pieseň Hlinkovej gardy *Rež a rúbaj do krve*. Pieseň zaznie, keď mestom pochodujú členovia Hlinkovej gardy.¹¹ Na nácvik tejto piesne filmári medzi Sabinovčanmi doslova „vypátrali“ sabinovskú učiteľku Annu Košíkovú.¹² Dôveryhodnosť tejto informácie, žiaľ, po 55 rokoch od nakrúcania filmu (väčšina komparzistov a pamätníkov z mesta Sabinov a okolia je už nebohá) nie je možné s určitosťou potvrdiť. Domnievame sa, že pieseň naspieval profesionálny mužský zbor a vo filme bola použitá jeho verzia. Pieseň nie je vyslovene filmovou hudbou, skôr by sme ju mohli zaradiť medzi pesničkový soundtrack. Napriek tomu stimuluje u diváka zrakové aj sluchové vnímanie a dokonale splynula s dejom, t. j. s vizuálnou stránkou filmu. Spev, ktorý zvýrazňuje text v piesni: *Slováci sme od rodu, slovenskému národu nebude z nás ani jeden nikdy na škodu. Rež a rúbaj do krve, nebude to po prvé, dokiaľ Slovák na Slovensku pánom nebude...*, vyznieva sebavedome a vnáša do scény jasnú správu o tejto dobe, t. j. o postoji Slovenskej republiky k židovskej otázke. Melódia tejto piesne sa objaví po druhýkrát pri hraní rómskej kapely pri rozsvietení Mohyly víťazstva.¹³

Popri dychovej sekcii výrazne zasahuje do deja filmu po hudobnej stránke zoskupenie husle – cimbal – hammond – zobcová flauta – spevácky zbor, ktoré svojou melódiou navodzuje príslušnú atmosféru, ktorá sa odohráva v scénach obrazov filmu. Je to predovšetkým duševné rozpoloženie, zlá predtucha, strach, neistota hlavného predstaviteľa Tóna Brtka. Hudobný

¹¹ Pieseň zaznieva v podaní vojakov, ktorí v tom čase boli na základnej vojenskej službe v Sabinove. Pieseň s nimi nacvičila miestna učiteľka Anna Košíková (Vrábel ml., s. 31).

¹² **Anna Košíková** sa narodila 19. decembra 1900 v Sabinove. Pôsobila ako učiteľka v ľudovej škole v Sabinove (5 postupných ročníkov). Bola hlavná horliteľka 3-ružencového bratstva v rímskokatolíckej cirkvi.

¹³ Pieseň *Rež a rúbaj do krve* sa počas druhej svetovej vojny stala neoficiálnou *hymnou* (ľudákov) Hlinkovej gardy z obdobia fašizmu na Slovensku.

prejav interpretácií týchto nástrojov ovplyvňuje celkový dojem a pocity, ktoré sa pri týchto scénach odohrávajú.

Pôvodnú hudbu k filmu *Obchod na korze* predstavovali autentické nahrávky hudobníkov z dychového orchestra RKS Prešov, ktorí koncertovali vo filme pri natáčaní scény, v ktorej sa herci aj komparzisti prechádzali po korze. Najkrajším záberom z účinkovania filmovej hasičskej kapely je záverečná scéna, keď hráči orchestra stoja na šikmej bielej ploche pódia, oblečení v bielych hasičských uniformách, za dirigovania herca Alojza Kramára. Celkovo filmová hudba v *Obchode na korze* komunikuje s divákom a nie je to len prezentácia dychovej hudby. Dotvára ucelený obraz filmu a pôsobí na diváka pozitívne.

Dychový orchester RKS hral pri natáčaní valčík zo známej operety *Cigánsky barón* od skladateľa Johanna Straussa ml. Nahrávky však boli nekvalitné, a tak hudba k filmu nakoniec vznikla v dielni československého génia, mága filmovej hudby Zdeňka Lišku.

Umeleckou prezentáciou a hudobnou časťou filmu *Obchod na korze* bol poverený a bol za ňu zodpovedný Elmar Klos. Obsadenie filmovej „hasičskej kapely“ filmový štáb zháňal medzi hudobníkmi z Prešova. Oslovili Rudolfa Šuláka, ktorý bol v tom čase šéfdirigentom divadelného orchestra Divadla Jonáša Záborského v Prešove.¹⁴ Úloha to nebola ľahká, pretože nastali divadelné prázdniny a väčšina hudobníkov odišla na dovolenku. Napriek tomuto handicapu v 60. rokoch predchádzajúceho milénia pôsobili v Prešove tri dychové orchestre na veľmi dobrej umeleckej úrovni: Divízna vojenská hudba, dychový orchester Robotníckeho kultúrneho spolku a Mládežnícky dychový orchester Okresného domu pionierov a mládeže v Prešove. Všetky tieto hudobné telesá disponovali profesionálnymi a amatérskymi hudobníkmi na vysokej odbornej hráčskej úrovni.

V 60. rokoch dvadsiateho storočia bol kapelníkom a dirigentom Divíznej vojenskej hudby v Prešove kpt. Anton Nahacký. Dychový orchester Robotníckeho kultúrneho spolku viedol kapelník, dirigent Viliam Tarjányi st. Zakladateľom, umeleckým vedúcim, dirigentom a skladateľom Mládežníckeho dychového orchestra Okresného domu pionierov a mládeže

¹⁴ V júli 1964 požiadal Rudolf Šulák, šéfdirigent divadelného orchestra Divadla Jonáša Záborského v Prešove, Viliama Tarjányiho st., kapelníka a dirigenta dychového orchestra RKS, aby so svojim orchestrom prijal angažmán pre pripravovaný film *Obchod na korze*, ktorý sa nakrúcal počas celého leta 1964 v Sabinove.

v Prešove bol Viliam Tarjányi st. Práve jeho zásluhou, vďaka prílevu kvalitných mladých hráčov na dychových nástrojoch, napredoval mestský dychový orchester RKS v Prešove. Zvýšila sa umelecká úroveň, repertoár sa obohatil o náročné skladby. Dychový orchester bol schopný náročnejších kultúrno-spoločenských akcií. Aj z týchto dôvodov bol schopný zvládnuť úlohu hudobnej produkcie vo filme.

Začiatkom júla roku 1964 členovia dychového orchestra RKS dostali ponuku účinkovať v pripravovanom filme *Obchod na korze*. Viliam Tarjányi, v tom čase kapelník a dirigent dychového orchestra RKS, po dôkladnom zvážení ponuku prijal s tým, že orchester je potrebné doplniť o kvalitných profesionálnych hráčov. Dychový orchester posilnili vojenský hudobníci z Divíznej vojenskej hudby v Prešove. Počas júla 1964 hudobníci cestovali autobusom do Sabinova a boli súčasťou nakrúcania celovečerného filmu *Obchod na korze*. Dychový orchester RKS denne zaujal priestor v miestnom parku v Sabinove.¹⁵ V období nakrúcania filmu sa vystriedalo v dychovom orchestri 25 hudobníkov. Kuriozitou bolo to, že každý deň hral orchester v inom zložení. Pravidelné obsadenie tvorili hráči: Ladislav Petruščák, Michal Olejarník, Ivan Benko, Jozef Blažovský, Štefan Foltín, Zdeno Kačerik, Viliam Tarjányi st., Peter Schönberg, Ján Hudák a Ján Leško, ktorí boli kmeňovými hudobníkmi dychového orchestra RKS. Príležitostne účinkoval Štefan Varga, v tom čase dirigent Poddukelského umeleckého ľudového súboru v Prešove, a Anton Nahacký, kapelník Divíznej vojenskej hudby v Prešove.¹⁶

Dychový orchester RKS posilnili Florián Grejták, Tibor Baláž, muzikanti Divíznej vojenskej hudby v Prešove a členovia divadelného orchestra Divadla Jonáša Záborského v Prešove – Viktor Berčík, Ján Kahanec, Štefan Krahulec, Pavol Kopunec. Platnou výpomocou bol výborný, všestranný muzikant Pavel Gelle st., ktorý si zahral vo filme „muzikantskú dvojúlohu“. V hasičskej kapele je hráčom na malom bubne a v rómskej kapele, ktorú vidieť v záberoch pri muzicírovaní v krčme a pri Mohyle víťazstva, hrá na klarinete. Zvláštnosťou tohto muzikanta bolo, že v mladosti účinkoval v cirkusovom orchestri *Cirkus Praha* ako hráč na klarinete a saxofóne.

¹⁵ Honorár za účinkovanie vyplácali denne a činil na osobu cca 100,- Kčs.

¹⁶ Z poznámok Viliama Tarjányiho st. o účinkovaní hudobníkov vo filme *Obchod na korze*.

Príčinou zmien v obsadení dychového orchestra, ktorý koncertoval v Sabinove, bolo predovšetkým služobné zaneprázdnenie a pracovné povinnosti niektorých hráčov. Hudobníci denne vyhrávali v parku, oblečení v hasičských uniformách a tematicky spetrovali nedeľné predpoludnie promenádnym koncertom korzujúcej spoločnosti z čias slovenského štátu. Celý filmový štáb bol s účinkovaním dychového orchestra veľmi spokojný.

Žiaľ, zvukové nahrávky sa nevydarili, a tak hudobné ukážky, ktoré pôvodne nahral dychový orchester RKS, boli nahradené profesionálnym orchestrom, a to filmovou hudbou skomponovanou Zdeňkom Liškom. Po kvalitatívnej a profesionálnej stránke je to určite lepšia nahrávka, avšak chýba jej autenticnosť, keďže nešlo o originál.

V článku *Každý film znamenal nejaký nový prístup* (zo súboru dokumentov orálnej histórie *Hudobný skladateľ Zdeněk Liška vo výpovediach spolupracovníkov*) **Juraj Herz** spomína:

„Další práce, kdy jsem se s ním potkal, bylo, když se dělal *Obchod na korze* (1965, r. Ján Kadár a Elmar Klos), a tam udělal krásnou hudbu. Vím jenom, že Kadár se s ním moc dlouho nebavil o hudbě. Nechal to na Liškovi, který si vzal hotový, už sestříhaný film odnesl si ho do Zlína, kde měl svůj stříhací stůl, na kterém si ho mohl pouštět a skládat k tomu hudbu. Po *Obchodu na korze* Kadár zařídil, že jsem mohl točit sám a samozřejmě jsem hned myslel na pana Lišku, aby mi dělal muziku.“¹⁷ Zdeněk Liška velmi často využíval pri komponovaní filmovej hudby vlastné súkromné štúdio, prispôsobené na tvorbu elektroakustickej hudby.

Táto výpoveď Juraja Herza evokuje dojem, že protagonisti filmu *Brtko* (Kroner) a *Lautmanová* (Kamińska) pri záverečnej scéne filmu tancujú valčík pravdepodobne na melódiu *Cigánsky barón* od skladateľa Johanna Straussa ml., ktorú pôvodne nahrala filmová hasičská kapela (dychový orchester RKS), no zvukovo sa nahrávka nevydarila.

Úvodné takty filmového valčíka Zdeňka Lišku a takty z valčíka *Cigánsky barón* Johanna Straussa ml. nemajú rovnakú melódiu, ale môžeme si všimnúť na prvých tónoch začínajúcej témy intervalovú príbuznosť (notové príklady 1 a 2).

¹⁷ cas.famu.cz/liska/rozhovor_herz.php

Notový príklad 1 – *Obchod na korze*

Notový príklad 2 – *Cigánsky barón*

V článku autora Olivera Reháka¹⁸ *Tridsať dôvodov pre Zdeňka Lišku* (dôvod č. 7) sa dočítame: „Univerzálny hudobník. Zvládal dychovku (*Obchod na korze*), aj veľkolepé epické symfonické motívy...“¹⁹. Logicky z toho vyplýva, že génus filmovej hudby Zdeněk Liška, majúci k dispozícii hotový a zostrihaný film *Obchod na korze*, v ktorom v úvodných záberoch účinkuje hasičská kapela, skomponoval motív valčíka pre dychovku.

¹⁸ **Oliver Reháč** získal bakalársky titul z Vysokej školy ekonomickej a magisterský z Univerzity Komenského v Bratislave, kde študoval hudobné vedy. V súčasnosti pracuje v Denníku N ako editor kultúry.

¹⁹ <https://kultura.sme.sk/c/6302141/tridsat-dovodov-pre-zdenka-lisku.html>

5 ANALÝZA HUDBY

V čase nakrúcania filmu *Obchod na korze*, v ktorom účinkoval môj otec ako hráč na barytón vo *filmovej hasičskej kapele*, som mal 10 rokov. Napriek tomu, že nie som muzikológ, z pohľadu dvadsaťročného pôsobenia v amatérskych dychových orchestroch ako sólista a hráč na krídlovke a trúbke B a dvojročného účinkovania v profesionálnej vojenskej dychovej hudbe Posádková hudba Banská Bystrica počas základnej vojenskej služby, dovoľm si zaujať stanovisko k hudbe z filmu *Obchod na korze*, zvlášť k interpretácii hasičskej kapely.

Analýza hudby je spracovaná na základe dôkladného sledovania filmu z digitálneho optického dátového nosiča a študovania kópie partitúry. Rozoberáme prvotnú hudobnú verziu, ktorá bola skomponovaná a nahraná v roku 1964.

Pre Lišku je typické, že vo svojej filmovej hudbe veľmi často využíval nástroje ako husle, cimbal, čembalo, gitara, Hammondov organ či akordeón. Kolegovia prezývali Lišku Majster valčíka. Skoro v každom filme, ku ktorému Liška komponoval hudbu, bola skladba v rytme valčíka.

Podobne aj vo filme *Obchod na korze* je ústredným hudobným motívom filmu valčík, ktorý nahrali členovia Filmového symfonického orchestra Praha. Valčík je skomponovaný predovšetkým pre malé dychové zoskupenie. Prvé zábery filmu sa nesú v tónoch tohto lahodného valčíka. Úvodné štyri takty valčíka a záber na bociany v hniezde, mávajúce krídlami, sú v tempe hudby. Melódia valčíka je zosynchronizovaná s pohybmi krídel prilietajúcich bocianov, ktoré ohlasujú príchod jari. Tento záber je dokonalou synchronizáciou obrazu a zvuku hudby.

Liškova hudba k prvej československej snímke, ktorá získala Oscara, sa javí ako sugestívna a významnou mierou podporila celkový režisérsky zámer vo filme. Využíva v scénach dychovú sekciu, spevácky zbor a inštrumentálne zoskupenie husle – cimbal – zobcová flauta – hammond. Jednotlivé hudobné motívy priradil k postavám a významným udalostiam vo filme.

Rukopisná partitúra k *Obchodu na korze*, ktorú sme získali od pána Martina Rudovského (skopírovaná z originálu), má 44 strán základnej partitúry. Podľa údajov z titulnej strany rukopisu partitúry, ktorá je očíslovaná ako strana 1, natáčanie hudby prebiehalo v pražskom štúdiu *Ve Smečkách* (*Smecky Music Studio*). Ako hudobné teleso je uvedený Filmový symfonický orchester (FISYO) s dirigentom Dr. Štěpánom Koníčkem²⁰ a sólistami Jiřím Dvořáčkem (husle) a Kateřinou Zlatníkovou (cimbal). Josef Zavadil a Karel Jakl boli hudobnými režisérmi, zvukármi.

Jednotlivé hudobné čísla sú v partitúre systematicky označené arabskými číslicami. Členenie partitúry je veľmi prehľadné a melódie sú zvlášť rozpísané na štyri časti podľa inštrumentálneho obsadenia.

Prvá časť: sekcia dychových nástrojov a bicie; arabské čísla 1, 7, 30 (s. 2 – 18),

- Na prvých pätnástich stranách partitúry je rozpísaná melódia valčíka pre sekciu dychových nástrojov a bicie. Od strany 15 po stranu 18 je melódia valčíka rozpísaná už len pre klavír, hammond a bicie. Tento motív sa objaví v záverečných obrazoch filmu (notový príklad 3).

²⁰ **Dr. Štěpán Koníček** sa narodil 7. marca 1928 v Prahe. Bol český hudobný skladateľ, dirigent a hudobný dramaturg. Vyštudoval hudobnú vedu a estetiku na Filozofickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe. Okrem toho študoval taktiež na AMU v Prahe u Karla Ančerla dirigovanie a u Pavla Bořkovce kompozíciu. Zomrel 26. mája 2006.

Druhá časť: harmonika; arabská číslica 2 (s. 19),

- šesťtaktový motív ústnej harmoniky. Krátka 5-sekundová melódia, ktorá zaznie na začiatku filmu pri obraze posledného vozňa vlaku s nemeckými vojakmi odchádzajúcimi na východný front.

Tretia časť: husle, cimbal, malý bubon, hammond, 2 zbory; arabské číslice 3 – 30 (s. 21 – 43),

- melódia huslí a cimbalu je ústredným motívom výraznej časti filmu. Počnúc stranou 36 až po 43. stranu v partitúre melódiu huslí a cimbalu dopĺňa hammond a 2 zbory.

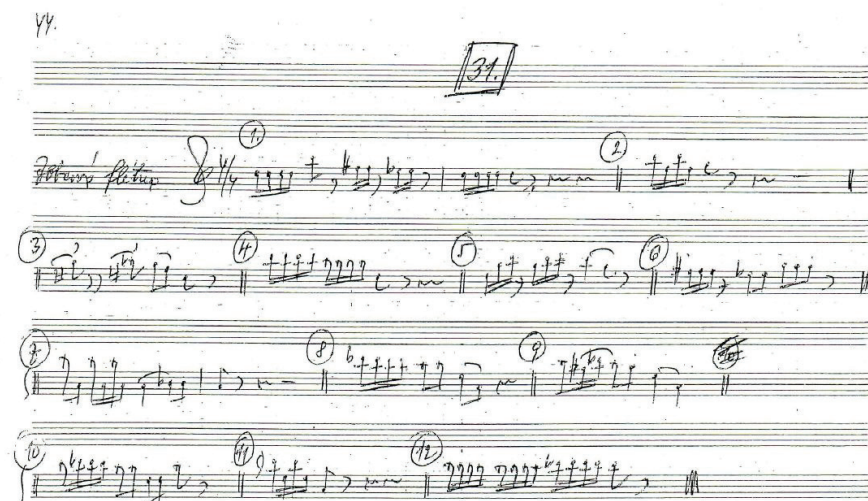
Štvrtá časť: zobcová flauta; arabská číslica 31 (s. 44),

- part zobcovej flauty, rozpísaný do 12 čísiel, 14 taktov (notový príklad 4), melódia znie vo filme v niekoľkých ukážkach ako sólo flauta alebo s inou melódiou v podaní huslí.

Notový príklad 3 – motív valčíka v rozpise pre klavír

Zdroj: notový zápis, kópia originálu z partitúry Zdeňka Lišku

Notový príklad 4 – part zobcovej flauty k filmu *Obchod na korze*

Zdroj: notový zápis, kópia originálu z partitúry Zdeňka Lišku

Väčšina hudobných úsekov má na konci motívu zaznamenané presné časové trvanie. Každý moment znejúcej hudby je zachytený v partitúre. Dramatické, tragické obrazové sekvencie sú precízne zapísané s detailným spracovaním v hudobných číslach.

Hlavný motív hudby je písaný v niekoľkých valčíkových myšlienkach za sebou. Po úvodných štyroch taktov nasleduje prvá myšlienka (A), ktorá má tridsaťdva taktov (notový príklad 5). Melódia je z hľadiska formovej a inštrumentálnej stránky rozdelená takto: prvých osem taktov je vedených melodickými plechovými dychovými nástrojmi, v ďalších ôsmich taktov sa pridajú k melódii drevené dychové nástroje, klarinety. Celá myšlienka sa zopakuje opäť a v sekunda volte nerušene nadväzuje na druhú myšlienku. Doplnením klarinetov skladateľ využíva rozmanitosť farby zvukov jednotlivých nástrojov, čím je obohatená inštrumentácia.

Druhá myšlienka valčíka (B) má tridsaťdva taktov v podaní celej dychovej sekcie. Zvuk nástrojov je elegantný, sólový part melódie je písaný pre hráča na bas krídlovku B.

Tretia myšlienka je opakovanou prvou (A) s tridsiatimi dvoma taktmi. Opäť vedením hlavnej melódie v nástrojoch (plechy, klarinety). Ďalšia myšlienka valčíka (C) má šesťnásť taktov a dominuje v nej basová

figúra vedená baskrídloukou a basou. Sila hlbokých tónov týchto nástrojov zvýrazňuje melódiu valčíka. Sprievodnými nástrojmi sú klarinety, krídlouky a bicie. Posledná šestnásťtaktová myšlienka valčíka (D) je melodická v podaní krídlouky a baskrídlouky. Následne sa zopakuje motív basovej figúry, myšlienka (C), ktorá má šestnásť taktov, a skladba sa vracia na Da Capo, t. j. od začiatku.

Schematicky by sme mohli hudobný motív valčíka od úvodných taktov, ktoré zaznievajú vo filme v trvaní 03.05, znázorniť takto: **Úvod štyri takty + A32 taktov + B32 taktov + A32 taktov + C16 taktov + D16 taktov + C16 taktov + Da Capo.**

Notový príklad 5 – prvá myšlienka valčíka (A), 32 taktov hudby k filmu *Obchod na korze*

Zdroj: notový zápis, kópia originálu z partitúry Zdeňka Lišku

Počas deja filmu sa mení zoskupenie nástrojov aj samotná myšlienka hudby. Zmena sa prejaví aj v taktovaní, keď je valčíkový rytmus nahradený štvorštvrtovým taktom. Pri obrazoch dramatických scén, výčitiek svedomia, strachu, bezmocnosti a zlosti Tóna Brtka, zaznieva hudba v podaní huslí (Jiří Dvořáček), cimbalu (Kateřina Zlatníková) a stiesňujúcimi zhlukmi tónov sa

dopĺňa výsledný efekt. V týchto melódiách môžeme pozorovať, ako sa hudba postupne vyvíja a opisuje danú scénu. Liška napísal majstrovsky motív melódie v niekoľkých taktach pre husle ako charakteristický melodický nástroj so sprievodom cimbalu, ktorý sa vinie celým filmom. V niektorých ďalších scénach má cimbal spolu s husľami funkciu melodických nástrojov. Postupne sa k týmto nástrojom pridáva melódia zobcovej flauty, hammondu a mužského speváckeho zboru.

Po prvýkrát sa s motívom melódie huslí, ktoré majú melodickú funkciu, a cimbalu, ako sprievodným nástrojom, ku ktorým sa postupne pridáva zobcová flauta, stretávame, keď Tóno Brtko ako arizátor odchádza prvý deň do obchodu predstaviť sa pani Lautmanovej (notový príklad 6). Pokračujúcim hudobným vstupom, kde striedavo dominuje melódia huslí a cimbalu, sú ďalšie scény filmu, a to: Tóno Brtko po prvýkrát odchádza do práce a obchod je zatvorený z dôvodu šábesu, sviatočného dňa židov; pani Lautmanová je sama na trhu; razia gardistov v dome Imra Kuchára; Brtko sa rozlúčil s holičom Katzom.

Notový príklad 6 – myšlienka huslí a cimbalu z hudby k filmu *Obchod na korze*

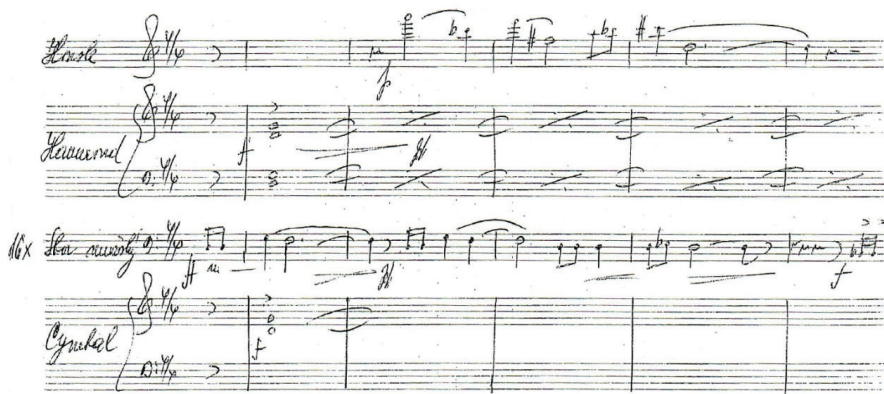
Zdroj: notový zápis, kópia originálu z partitúry Zdeňka Lišku

Veľmi clivá a sugestívna hudba v podaní huslí, cimbalu, hammondu a speváckeho zboru kulminuje v scéne pri transporte Židov z mesta. Tóno Brtko prežíva v obchode ťažkú depresiu a psychické vypätie. Po prvýkrát

sa v mužskom zbere objavuje melódia, ktorej nástup je v čistej kvarte h1 – e2. Skladateľ zrejme zámerne použil tento hudobný interval medzi prvým a štvrtým tónom diatonickej stupnice, ktorý sa prirovnáva aj k hasičskému signálu „horí“, ktorý upozorňuje na katastrofu (notový príklad 7).

V následných dramatických obrazoch v rôznych prostrediach dotvárajú atmosféru na pozadí tóny huslí, cimbalu, zobcovej flauty a hammondu. So stúpajúcim tempom týchto obrazov, nárastom vypätých situácií deja filmu, dostáva hudba agresívny zvuk, čo dodáva dej filmu tragiku. V týchto hudobných záznamoch sa prejavuje vysoká profesionalita Lišku, jeho hudobné cítenie, pochopenie deja filmu, osudov hlavných predstaviteľov a majstrovstvo pri narábaní so zvukom.

Práve cimbal dodáva tejto filmovej hudbe zvláštny charakter. Jan Mikušek k tomu vysvetľuje: „*Liška nevyužíva cimbál jen jako nástroj lidového prostředí (kde spojuje prvky slovenské a židovské hudební tradice), ale především jako rovnocenný nástroj orchestrální. Využívá jeho ‚melancholické‘ barvy tu ve střídmém doprovodu, tu v dramatických atacích, nebo občas v dublování melodické linky spolu s jiným nástrojem. Posluchač si tak mnohdy ani neuvedomí, že to, co slyší, je cimbál, protože právě netradiční nástrojové kombinace vytváří osobitou a syrovou atmosféru filmu.*“²¹

Notový príklad 7 – myšlienka huslí, cimbalu, hammondu a mužského zboru z hudby k filmu *Obchod na korze*

Zdroj: notový zápis, kópia originálu z partitúry Zdeňka Lišku

²¹

www.hisvoice.cz/cz/articles/detail/3573

Tretím silným vstupom hudby do filmu je účinkovanie rómskej kapely v krčme. Hrou rómska kapela vytvára medzi hosťami veselú atmosféru, ktorá graduje do emocionálneho vypätia gardistu.

Od epizódy odohrávajúcej sa v krčme až po rozsvietenie Mohyly víťazstva na námestí dostáva približne 5-minútový priestor rómska kapela, ktorá bola vo filme jedinou autentickou hudbou. V prvých záberoch z krčmy hrá ľudovú pieseň *Písala mi moja milá z Ružomberka list*. Výber piesne bol veľmi aktuálny a tematický. V roku 1942 túto ľudovú pieseň naspieval *František Krištof Veselý* s orchestrom *Karla Vacka* v gramofónovej spoločnosti *Esta*. Následne rómska kapela hrá ľudovú pieseň *A okolo Levoči*. Na želanie dôstojníka Hlinkovej gardy Mariána Petra, ktorého stvárnil vo filme Mikuláš Ladižinský, hrá pieseň *Jedná stará baba* aj počas sprievodu celej krčmy smerom na námestie. Po nočnom rozsvietení Mohyly víťazstva hrajú muzikanti pieseň *A okolo Levoči*. Po prejave gardistu Petra pri rozsvietení mohyle zaznie pieseň Hlinkovej gardy *Rež a rúbaj do krve* v podaní rómskej kapely a spevu všetkých prítomných. Rómska kapela hrala v zložení Arpád Duna (husle, primáš), Ladislav Bundzík (cimbal), Pavel Gelle (klarinet), Jožka Moczo (viola), Rudolf Zsigmond (kontrabas).

V samotnom finále deja filmu, ktorý sa odohráva za dverami obchodu a končí tragédiou, smrťou oboch hlavných predstaviteľov, hudba evokuje silné emócie.

Brtko pod vplyvom alkoholu začne panikáriť, keď sa blíži k obchodu jeho švagor Kolkocký, miestny veliteľ Hlinkovej gardy. Lautmanovú chce schovať pred gardistom, tak ju nešetrne sotí do pivnice. Keď je po všetkom, naskytne sa mu strašný obraz, nešťastná smrť vdovy Lautmanovej. Liška v týchto tragických scénach dáva priestor mužskému zboru I a zboru II, ktoré nespievajú text, ale rytmizujú hlásky. V zbore I použil spoluhlásky *tkt* ako triolu namiesto bicích. Zbor II (nástup je v čistej kvarte g1 – c2) znie mohutným, expresívnym spevom bez slov (vokaliza) na vokál „ó“ v unisone sprevádzaný cimbalom a hammondom a graduje až do fortissima. Melódia vzbudzuje pocit trúchlivosti, zúfalstva. Pomocou spevu a nástrojov dokázal Liška zvýrazniť tragédiu Brtka a smrť Lautmanovej (notový príklad 8).

Notový príklad 8 – part mužského zboru z hudby k filmu *Obchod na korze*
Zdroj: notový zápis, kópia originálu z partitúry Zdeňka Liška

Brtko neunesie svoj zločin, výčitky a pod náporom vlastného svedomia, vystupňovaním tlaku na svoju psychiku spácha samovraždu. Po úmyselnom zakončení vlastného života v pozadí zaznieva hlavná myšlienka valčíka (A), ktorá navodzuje atmosféru pohodovej hudby, je už po všetkom, ukončilo sa trápenie, výčitky, strach. Objavuje sa obraz vysnívaný hlavnými postavami.

Film sa končí pomyselnou svadbou, keď obaja protagonisti po smrti vychádzajú z obchodu von na námestie, obklopení idylickou atmosférou, v ktorej kamera upriamuje pozornosť na Tóna Brtku a Rozáliu Lautmanovú. Pri tanci hlavných postáv Tóna a Rozálie sa skladateľ Zdeněk Liška vracia k melódii valčíka, tak ako na začiatku, v interpretácii dychovej sekcie (hasičskej kapely) v rôznych farbách a obsadení nástrojov. Záverečná pasáž valčíka prináša inštrumentálnu zmenu hudobných nástrojov. Divák veľmi intenzívne vnútorne prežíva túto scénu.

Prvá myšlienka valčíka – A, 16 taktov – zaznieva v podaní dychových nástrojov. Prvých 8 taktov hrajú plechové dychové nástroje, v ďalších 8 taktov sa pridávajú klarinety. V nasledujúcej druhej myšlienke valčíka – B, 16 taktov – zaznieva celá sekcia dychových nástrojov. Následne sa vracia k prvej téme – A, 32 taktov –, do ktorej Liška zakomponoval popri plechových dychových nástrojoch aj hammond. Myšlienka sa strieda: osem taktov hrá dychová sekcia a klavír – osem taktov plechové dychové nástroje, klarinety, klavír. Týchto šesťnásť taktov sa zopakuje. Basovú figúru, v myšlienke valčíka – C, 16 taktov – vedenú v úvode filmu basou a baskrídlovkou, vložil Liška v závere filmu do sólového partu klavíra, čo je úplne nezvyčajné. Dychové

nástroje plnia sprievodnú funkciu. V ďalšej 16-taktovej myšlienke (D) zaznie klavír so sprievodom dychových nástrojov. Následne sa vráti myšlienka (C) basovej figúry, ktorú hrá už samostatne klavír. V závere myšlienku valčíka (A) interpretuje klavír.

Petr Procházka v Kultúrnom magazíne UNI pod článkom *Mistr kontrastu* Zdeněk Liška uvádza: „V Obchodu na korze zazní hned v úvodu veselý promenádní motiv, který hraje lázeňská kapela v typické instrumentaci. V závěru je pak zopakován, přičemž jakoby v negativu. Liška tu do dechové hudby napsal sólový klavír, což je naprosto neobvyklé, do té doby neslýchané. Ve stále se zahušťujícím příběhu, který se v závěru posouvá až do nejtemnější roviny, zde právě toto spojení vytváří konečnou a tragickou atmosféru smrti. Hlavní dvojice pomaloučku jde po korze, dirigent pomaloučku diriguje...”²²

Schematicky by sme mohli hudobný motív valčíka v záverečných taktach, ktoré zaznievajú vo filme v trvaní 02.24, znázorniť takto: **A16 taktov + B16 taktov + A32 taktov + C16 taktov + D16 taktov + C16 taktov + A16 taktov.**

Skladateľ Zdeněk Liška v melódii krásneho valčíka vôbec nevzbudzuje u diváka, poslucháča, ktorý vníma hudbu, dojem, že je rok 1942, svetom otriasa druhá svetová vojna a na Slovensku dochádza k deportácii Židov. Naopak, pripomína idylickú nedeľnú promenádu mestskej smotánky po korze. Kompozícia valčíka prekvapuje jednoduchosťou, pri ktorej si oddýchnete a načerpáte novú energiu. V celom filme sa podarilo skĺbiť obraz so zvukom do jednoliatosti. Napriek tomu, že hudba dostáva veľmi málo priestoru, nie je to vôbec negatívny jav, pretože zbytočne nenarušuje dej filmu. Zaznie len v okamihu, keď si to scéna vyžaduje. Hudba obohacuje záverečné strihy, scény aj o prácu s jednotlivými prvkami hudby, ako je striedanie farby nástrojov dychovej sekcie a hammondu. U diváka navodzuje sled emocionálnych asociácií.

Mimoriadne vzácnu informáciu sme získali pri rozbere hudby od pani Evy Urbanovej.²³ Ľudová židovská pieseň *Offen Ooven Zitzt Maidel* (*Na peci sedí dievčina*), ktorá sa ozýva z gramofónovej platne, ktorú Lautmanová prehráva Brtkovi v scéne po dobre vykonanej práci v obchode pri predávaní

²² <https://www.magazinuni.cz/hudba/mistr-kontrastu-zdenek-liska/>

²³ **Eva Urbanová** je filmová historička Národného filmového archívu Praha, Česká republika.

tovaru, je nahrávkou Ústrednej hudby poľskej armády.²⁴ Lautmanová zdôrazňuje Brtkovi, že pieseň mal veľmi rád jej nebohý manžel Henrich. Ide o reprodukovánú hudbu, a nie hudbu skomponovanú Zdeňkom Liškom, autorom hudby k filmu *Obchod na korze*.

Pre úplnosť informácií o hudobnej produkcii vo filme je potrebné spomenúť spevnú kreáciu v podaní hercov Františka Zvaríka, Hany Slivkovej a Eleny Zvaríkovej-Pappovej. V ich prevedení znejú ľudové piesne *Píšťaločka píska*, *Takú ja frajerku mám*, *A jaky ty parobek*. Spevácke trio sa objaví počas rodinnej návštevy švagra Kolkockého s manželkou u Brtkovcov. V tejto scéne vynikol predovšetkým herec František Zvarík, ktorý bol aj operným spevákom a spevákom ľudových piesní.

Medzi hudobné sekvencie môžeme zaradiť aj filmový záber, v ktorom sa objaví hrajúci rómsky huslista. Ide o záber, keď zúfalý Tóno Brtko vyhľadáva pána Kuchára, pretože pani Lautmanová neotvorila obchod z dôvodu šábesu.

Nová hudobná verzia

Vďaka experimentálnej projekcii filmu *Obchod na korze s živou hudbou* sa hudba dočkala novej podoby. Dňa 10. januára 2018 sa v Smetanovej sieni Obecného domu pri príležitosti osláv 100. výročia vzniku Československa uskutočnil slávnostný videokoncert – projekcia oscarového filmu *Obchod na korze* sprevádzaná živou hudbou, ktorú zložil Zdeněk Liška, v podaní Symfonického orchestra hlavného mesta Prahy FOK. Koncert dirigoval Slovak žijúci v Prahe, Peter Vrábel²⁵. Zloženie interpretov bolo takéto: Kühnov miešaný zbor, sólové husle, cimbal, Hammondov organ, klavír a dychová sekcia. Sólových partov sa zhostil slovenský huslista Dalibor Karvay a český hráč na cimbale Jan Mikušek. Zbormajsterkou Kühnovho miešaného zboru bola Lenka Navrátilová. Akcia sa konala v spolupráci so Slovenským inštitútom v Prahe.

²⁴ Pieseň pochádza z nahrávky Ústrednej hudby poľskej armády s dirigentom Teodorom Ratkowským. Pieseň naspieval Ino Toper.

²⁵ **Peter Vrábel** sa narodil v roku 1969 v Žiline. Je to slovenský dirigent, ktorý žije a pracuje v Prahe. Vyštudoval Akadémiu múzických umení v Prahe.

K maestrovi Liškovi a jeho hudbe vo filme *Obchod na korze* cimbalista Jan Mikušek²⁶ povedal: „Film je mimořádný nejen tématem, hereckými výkony Jozefa Kronera a Idy Kamiňské, režii i celkovým zpracováním, ale právě i hudbou Zdeňka Lišky. (...) Posluchač, který ji nezná, by neměl očekávat pouze folklorní citace nebo parafráze. Liškova hudba je výsostně autorská, umělecká, byť pochopitelně lidový charakter v názvucích tam je cítit a vztahuje se k místu děje, což je Slovensko během druhé světové války“.²⁷

Dramaturg Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK Martin Rudovský²⁸ o filmovej hudbe Zdeňka Lišky podotkol: „Kdyby se Zdeněk Liška jmenoval třeba Sidney Fox a žil od 40. do 80. let 20. století v Hollywoodu, dobyl by svět filmové hudby zcela. Co film, to naprosto originální a úchvatná partitura, přitom však s naprosto nezaměnitelným rukopisem.“²⁹

V článku *Pocin k výročí republiky: projekce Obchodu na korze s živou hudbou* dňa 27. 12. 2017 na portáli OPERA PLUS sa píše: „Velkou zajímavostí je použití Hammondových varhan, na které zahraje **Hynek Obst**.“ Martin Rudovský k tomu uviedol: „Budeme hrát na nástroj, který pochází ze stejného roku jako film *Obchod na korze* (1965). Vzhledem k tomu, že těchto nástrojů u nás mnoho není, je docela možné, že budeme mít na pódiu ten samý nástroj, se kterým se hudba k filmu nahrávala“.³⁰

Projekciu sprevádzala pomerne zložitá príprava. Pri starých filmoch sa totiž mnohokrát nezachovali všetky materiály, ktoré by na premietanie so živou hudbou boli potrebné. Našťastie sa zachoval notový materiál, a tak projekt vniesol do hudby filmu nový pohľad pre diváka, poslucháča. Zvýraznila sa hudobná stránka filmu. Symfonický orchester so sólistami

²⁶ **Jan Mikušek** sa narodil 11. 11. 1970 vo Valašskom Meziříčí. Na brnianskom konzervatóriu študoval hru na cimbale a dirigovanie. V štúdiu dirigovania pokračoval na pražskej Akadémii múzických umení. Počas štúdia sa začal venovať aj spevu, najprv u Marcyna B. Sczycińskiego, následne u Terezie Blumovej. Patrí k popredným kontratenoristom.

²⁷ https://kultura.zpravy.idnes.cz/obchod-na-korze-symfonicky-orchestr-hl-m-prahy-fok-fsr-/hudba.aspx?c=A180110_113756_hudba_ts

²⁸ **Martin Rudovský** sa narodil 29. 05. 1981 v Prahe. Študoval na Pedagogickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe český jazyk, literatúru a hudobnú výchovu (1999 – 2007). Je dramaturg, muzikológ, bohemista, spevák a krumhornista.

²⁹ www.ceskenoviny.cz/...dum...filmu-obchod-na-korze.../1571659

³⁰ <https://operaplus.cz/pocin-k-vyroci-republiky-projekce-obchodu-korze-zivou-hudbou/>

a zborom nahral všetky noty presne podľa partitúry aj v tých miestach, kde hudba vo filme ustúpila ruchom alebo bola stlmená v pozadí. Po úprave a vyčistení zvukov dĺžka hranej hudby vo filme, skomponovanej Zdeňkom Liškom, so všetkými interpretmi trvá 10 minút a 25 sekúnd v jednotlivých epizódach celého filmu.

Na začiatku filmu počas uvádzania titulkov v dĺžke záznamu 02.23 zaznieva valčík v interpretácii dychových nástrojov. Postupne vo filme v krátkych, niekoľkotaktových hudobných úryvkoch pri filmových epizódach počas približne 6 minút záznamu zaznievajú husle, cimbal, zobcová flauta, hammond a miešaný spevácky zbor. Záverečná scéna filmu, začínajúca sa záberom tanca Tóna Brtku (Jozef Kroner) a Rozálie Lautmanovej (Ida Kamińska), v dĺžke 02.24 záznamu je opäť v znamení dychovej sekcie, postupne obohatená o klavír a hammond. Obnovená verzia hudby ponúkla divákovi možnosť nového pôžitku, resp. vnímania hudby. Nová podoba je zameraná výhradne na hudbu, ktorú skomponoval Zdeněk Liška.

6 OSCAROVÍ HUDOBNÍCI

Filmových hudobníkov *hasičskej kapely* stvárnilí členovia dychového orchestra Robotníckeho kultúrneho spolku v Prešove (ďalej len RKS), muzikanti divadelného orchestra Divadla Jonáša Záborského (ďalej len DJZ) v Prešove a vojenský muzikanti Divíznej vojenskej hudby v Prešove.

Mesto Prešov recipročne umožňovalo profesionálnym hudobníkom z divadelného orchestra DJZ v Prešove a Divíznej vojenskej hudby v Prešove rozvíjať kreativitu svojej muzikálnosti medzi iným vo vyspelých amatérskych hudobných telesách pôsobiach v Prešove a okrese Prešov. Jedným z takýchto umeleckých telies bol aj dychový orchester RKS Prešov. Tento fakt umožnil obsadiť do hasičskej kapely hráčov na veľmi dobrej hráčskej úrovni, ktorí vytvorili filmový dychový orchester. Pri koncertoch, ktoré sa odohrávali vo filme *Obchod na korze*, a samotnom účinkovaní vo filme sa vystriedalo 25 hráčov.

V nasledujúcich riadkoch priblížime *hudobný profil* filmových hudobníkov hasičskej kapely. Hudobníci z divadelného orchestra DJZ a Divíznej vojenskej hudby boli profesionálnymi hudobníkmi. Kmeňoví členovia dychového orchestra RKS okrem svojho hlavného civilného zamestnania (učitelia, študenti, robotníci) pôsobili v tom čase ako umeleckí vedúci, dirigenti a hráči v amatérskych dychových orchestroch mesta Prešov.

Hasičská kapela vo filme:

- **Baláž, Tibor** – hudobník v Divíznej vojenskej hudbe v Prešove.

- **Berčík, Viktor** – narodil sa 24. 03. 1932 v Čiernom Balogu (okres Brezno). V roku 1946 bol prijatý ako elév k vojenskej hudbe v Banskej Bystrici. V roku 1951 bol prijatý ako hudobník z povolania. Postupne slúžil ako hudobník v Košiciach a Prešove. Roku 1956 bol prepustený z činnnej služby. Od 03. 12. 1959 bol členom divadelného orchestra DJZ v Prešove ako hráč na klarinete a účinkoval v ňom až do dôchodku. Od 80. rokov 20. storočia bol členom dychového orchestra RKS Prešov. V čase natáčania filmu bol hráčom v divadelnom orchestri DJZ. Zomrel 08. 01. 2006.

- **Benko, Ivan** – narodil sa 31. 05. 1947 v Prešove. Ukončil ľudovú školu umenia v hre na klavíri. Bol členom Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. V dychovom orchestri účinkoval ako hráč na tube B od septembra 1961 do 07. 03. 1970. Medzi vrcholné zážitky, ktoré prežil v orchestri, patrí medzinárodná súťaž INTER-TIE, ktorá sa konala od 27. júla do 4. augusta 1968 v meste Middlesbrough v Anglicku. Bol členom dychového orchestra RKS v Prešove. V čase natáčania filmu bol študentom Strednej priemyselnej školy stavebnej v Prešove. Zomrel 04. 12. 2017.
- **Beňo, Jozef** – narodil sa 30. 04. 1908. Od roku 1950 bol hráčom na čineloch v dychovom orchestri RKS Prešov. Je nebohý.

- **Blažovský, Jozef** – narodil sa 23. 01. 1947 v Prešove. Ukončil ľudovú

školu umenia v hre na husliach. Bol sólistom a členom Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. V dychovom orchestri účinkoval od septembra 1961 do 12. 12. 1970 ako hráč na trombóne. Medzi vrcholné zážitky, ktoré prežil v orchestri, patrí medzinárodná súťaž INTER-TIE, ktorá sa konala od 27. júla do 4. augusta 1968 v meste Middlesbrough v Anglicku. Bol dlhoročným hráčom dychovej hudby Uzlového klubu ČSD Prešov. Dva roky bol členom dychovej hudby Vukovanka Prešov. Taktiež bol členom dychového orchestra RKS Prešov. V čase natáčania filmu bol študentom Strednej priemyselnej školy strojníckej v Prešove.

- **Boldižár, Jozef** – narodil sa 07. 07. 1937 v Michalovciach. V období

rokov 1961 až 1971 bol dirigentom a organizačným vedúcim Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. Medzi vrcholné zážitky, ktoré prežil v orchestri, patrí medzinárodná súťaž INTER-TIE, ktorá sa konala od 27. júla do 4. augusta 1968 v meste Middlesbrough v Anglicku. Pôsobil ako hráč na krídlovke B a lesnom rohu v dychovom orchestri RKS Prešov. V čase natáčania filmu bol vedúcim úseku umeleckej činnosti Okresného domu pionierov a mládeže Prešov.

- **Borňas, Aladár** – narodil sa 15. 05. 1919 v Kežmarku. Hudobné vzdelanie získal ako elév pri vojenskej hudbe. Od roku 1948 do roku 1965 bol členom RKS ako hráč na basovej trúbke. Od 20. 11. 1955 do 31. 03. 1976 bol členom divadelného orchestra DJZ v Prešove ako hráč na kontrabase. V čase natáčania filmu bol hráčom divadelného orchestra DJZ. Zomrel 16. 06. 2008.

- **Foltín, Štefan** – narodil sa 21. 03. 1947 v Sečovciach (okres Trebišov).

Ukončil ľudovú školu umenia v hre na husliach. Bol sólista a člen dychového súboru Červená šatka, neskôr Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. V dychovom orchestri účinkoval od 03. 01. 1960 do 08. 06. 1971 ako hráč na B trúbke. Medzi vrcholné zážitky, ktoré prežil v orchestri, patrí aj ten, keď ako sólista na trúbke dňa 3. júla 1966 v Rovišti u Příbrami v Čechách zahral

na želanie prvému kozmonautovi sveta Jurijovi Gagarinovi skladbu N. Rossa *Večierka*. Sólistickým výkonom s touto skladbou bol ocenený ako najlepší sólista na V. Kmochovom Kolíne, celoštátnej súťaži Festivalu dychových hudieb v dňoch 23. – 25. júna 1967. Skladba bola dva roky súčasťou repertoáru dychového orchestra a Štefan Foltín bol jej stálym interpretom. Bol dlhoročným hráčom dychovej hudby Uzlového klubu ČSD Prešov. Bol tiež členom dychového orchestra RKS Prešov. V čase natáčania filmu bol študentom Strednej priemyselnej školy elektrotechnickej a technickej v Prešove. Zomrel 31. 05. 2016.

- **Grejták, Florián** – narodil sa 30. 04. 1932 v Hermanovciach (okres Prešov). Hudobné vzdelanie ukončil v Roudnici nad Labem. Bol dlhoročným sólistom a hráčom na klarinete v Divíznej vojenskej hudbe v Prešove. Jeho syn Vladimír bol od 19. 01. 1966 do 21. 12. 1972 sólistom a hráčom na klarinete v Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM Prešov. Zomrel 24. 01. 1969.

- **Gelle, Pavol, st.** – narodil sa 22. 01. 1921 v Košiciach. Bol výborným všestranným muzikantom. Účinkoval v cirkusovom orchestri Cirkusu Praha. Štyri jeho deti boli vynikajúcimi hudobníkmi v Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM Prešov: Eva, hráčka na čineloch (7 rokov), Pavol, hráč na trombóne (4 roky), Róbert, hráč na tube F (7 rokov) a Danko, hráčka na lesnom rohu (8 rokov).

Každé z nich zvládlo svoj hráčsky part na výbornú. Zomrel 14. 12. 1979.

- **Hudák, Ján** – narodil sa 11. 03. 1948 v Prešove. Bol členom Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov, v ktorom účinkoval od septembra 1961 do septembra 1965, ako hráč na base B. Vrcholom jeho účinkovania v dychovom orchestri bol koncert vo Valdštejskej záhrade v Prahe dňa 26. júna 1964. Koncert sa konal v rámci vyvrcholenia celoštátnych osláv 15. výročia

Pionierskej organizácie za mimoriadne veľkej diváckej účasti. Bol členom dychového orchestra RKS Prešov. V čase natáčania filmu bol študentom strednej školy.

- **Kačerik, Zdeno** – narodil sa 11. 04. 1947 v Ústí nad Labem. Bol

sólistom a členom dychového súboru Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. V dychovom orchestri účinkoval od septembra 1961 do septembra 1964 ako hráč na B trúbke. Medzi vrcholy jeho krátkého pôsobenia v orchestri patrí tá skutočnosť, že bol prvým sólistom na 1. verejnom koncerte tohto dychového orchestra, ktorý sa konal 30. 04. 1963 v PKO Prešov. Predstavil sa skladbou *Veselý trubač* od autora K. K. Chvalovského v sóle pre trúbku B. Skladba bola v repertoári orchestra aj na krajskej prehliadke Súťaže tvorivosti mládeže, ktorá sa konala 08. 06. 1963 v Košiciach. Dňa 30. 08. 1963 bola skladba nahraná v štúdiu Čsl. rozhlasu v Košiciach. Pre veľký úspech sólistu bola skladba opäť zaradená do programu II. verejného koncertu dychového orchestra, ktorý sa konal 25. 04. 1964 v PKO Prešov. V čase natáčania filmu bol študentom Strednej všeobecno-vzdelávacej školy na ulici Svojdovcov v Prešove. Bol členom dychového orchestra RKS Prešov. Zomrel v roku 1994.

- **Kahanec, Ján** – narodil sa 10. 12. 1931 v Solivare. Od roku 1947 začínal

ako hudobný elév. V roku 1950 sa stal hudobníkom z povolania. Postupne slúžil ako hudobník v Košiciach a Výškove. V roku 1953 bol preložený do zálohy. Od 19. 07. 1956 bol členom divadelného orchestra DJZ v Prešove ako hráč na trombone, účinkoval v ňom až do dôchodku. Od 80. rokov 20. storočia pôsobil v dychovom orchestri RKS Prešov. V čase natáčania filmu bol hráčom divadelného orchestra DJZ. Zomrel 26. 07. 2011.

- **Kopunec, Pavol** – narodil sa 26. 07. 1934 v obci Nová Bošáca (okres

Nové mesto nad Váhom). Absolvoval vojenskú hudobnú školu v Čechách. Ako hráč na trombone bol od 01. 08. 1960 členom divadelného orchestra DJZ v Prešove, v ktorom účinkoval až do dôchodku. Od 80. rokov 20. storočia pôsobil v dychovom orchestri RKS Prešov. V čase natáčania filmu bol hráčom v divadelnom orchestri DJZ. Zomrel 08. 01. 1995.

- **Krahulec, Štefan** – narodil sa 21. 04. 1931 v Hriňovej (okres Detva).

V roku 1946 bol prijatý ako elév k vojenskej hudbe v Banskej Bystrici. V roku 1949 bol premiestnený ako vojak základnej služby k vojenskej hudbe v Košiciach. Od roku 1951 sa stal hudobníkom z povolania. V roku 1955 bol preložený do zálohy. Od 01. 12. 1955 bol členom divadelného orchestra DJZ v Prešove ako hráč na lesnom rohu a účinkoval v ňom až do dôchodku. Od 80. rokov 20. storočia pôsobil v dychovom orchestri RKS Prešov. V čase natáčania filmu bol hráčom v divadelnom orchestri DJZ. Zomrel 26. 02. 1990.

- **Leško, Ján** – narodil sa 03. 11. 1905. Od roku 1926 bol hráčom na trúbke Es v dychovom orchestri RKS Prešov a patril medzi zakladajúcich hudobníkov tohto hudobného telesa. Je nebohý.

- **Marton, Juraj** – narodil sa v roku 1946. Bol členom Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov, v ktorom účinkoval od septembra 1961 do septembra 1965 ako hráč na trúbke B. Vrcholom jeho účinkovania v dychovom orchestri bol koncert vo Valdštejskej záhrade v Prahe dňa 26. júna 1964. Koncert sa konal v rámci vyvrcholenia celoštátnych osláv 15. výročia Pionierskej organizácie za mimoriadne veľkej diváckej účasti. V čase natáčania filmu bol študentom strednej školy.

- **Nahacký, Anton** – narodil sa 29. 01. 1928 v obci Šoporňa (okres Galanta). Hudobné vzdelanie získal ako elév vo vojenskej hudbe v Banskej Bystrici. Obdobie pôsobenia v Prahe, keď bol zaradený na post sólistu v hre na tenore (1952 – 1956), patrí k vrcholom jeho vojenskej hráčskej kariéry. Ako dirigent pôsobil vo vojenských hudbách v Banskej Bystrici, Znojme, Domažliciach. 1. augusta 1963 prijal funkciu kapelníka vojenskej hudby v Prešove. V roku 1979 sa stáva dirigentom a skladateľom Mládežníckeho dychového orchestra

ODPaM Prešov. Pôsobil ako hráč na tenore a od roku 1982 do roku 2000 ako druhý dirigent v dychovom orchestri RKS Prešov. V čase natáčania filmu bol kapelníkom a dirigentom Divíznej vojenskej hudby v Prešove. Zomrel 26. 11. 2016.

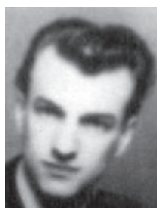
- **Novotný, Jozef** – narodil sa 31. 07. 1907. Patril k zakladajúcim členom dychového orchestra RKS, bol hráčom na veľkom bubne. V čase, keď mal Ján Pöschl, kapelník a dirigent RKS, zakázanú dirigentskú činnosť, zastupoval funkciu kapelníka. Je nebohý.

- **Olejarník, Michal** – narodil sa 05. 12. 1935 v Detríku (okres Vranov nad Topľou). Absolvoval diaľkové štúdium na Vyššej pedagogickej škole v Prešove v odbore slovenský jazyk – hudobná výchova. Vojenskú základnú službu absolvoval v Mariánskych Láznach pri vojenskej hudbe ako hráč na klarinete. Bol dirigentom Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. V januári 1975 sa stáva umeleckým vedúcim a dirigentom Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. Popritom pôsobil ako hráč na klarinete a dirigent v dychovom orchestri RKS Prešov. 1. mája 1982 sa stáva kapelníkom RKS Prešov. V čase natáčania filmu bol inštitútny učiteľ na Katedre výtvarnej a hudobnej výchovy Pedagogického inštitútu v Prešove.

- **Petruščák, Ladislav** – narodil sa 19. 09. 1929. Bol dlhoročným hráčom na klarinete v dychovom orchestri RKS Prešov. V čase natáčania filmu bol zamestnancom fotoslužby v Prešove. Zomrel 29. 04. 1969.

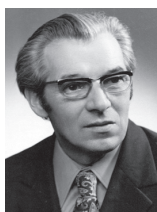

- **Schönberg, Peter** – narodil sa 21. 03. 1948 v Prešove. Privátne sa učil

hrať na husliach. Bol členom Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. V dychovom orchestri účinkoval od 01. 09. 1961 do 21. 09. 1967 ako hráč na trombone. Vrcholom jeho účinkovania v dychovom orchestri bola účasť na V. Kmochovom Kolíne, celoštátnej súťaži Festivalu dychových hudieb mladých (23. – 25. júna 1967), kde orchester získal vo veľmi silnej konkurencii 2. miesto. Bol členom dychového orchestra RKS Prešov. V čase natáčania filmu bol študentom Strednej priemyselnej školy strojníckej v Prešove.

- **Tarjányi, Viliam** – narodil sa 21. 10. 1915 v Prešove. Ukončil diaľkové

štúdium na Vyššej pedagogickej škole v Prešove v odbore slovenský jazyk – hudobná výchova. Bol zakladateľ, umelecký vedúci, dirigent a skladateľ dychového súboru Červená šatka, neskôr Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM Prešov. Bol priekopníkom v zakladaní mládežníckych

dychových orchestrov na Slovensku v 60. a 70. rokoch minulého storočia. V roku 1951 sa stal členom dychového orchestra RKS a zo začiatku pôsobil v tomto hudobnom telese ako hráč na tenore a barytón. Od 01. 09. 1961 do roku 1967 zastával funkciu vedúceho a dirigenta v dychovom orchestri RKS Prešov. V čase natáčania filmu bol učiteľom na Základnej deväťročnej škole na Mudroňovej ulici. Zomrel 10. 01. 1996.

- **Varga, Štefan** – narodil sa 23. 12. 1928 v obci Rozhanovce (okres

Košice-okolie). Hudobné vzdelanie získal ako elév v Divíznej vojenskej hudbe ako hráč na lesnom rohu. Postupom času sa z muzikanta vojenskej hudby stal dirigent. Pôsobil vo vojenských hudbách v Liberci, Trenčíne, Košiciach. V rokoch 1960 – 1961 bol kapelníkom vojenskej hudby v Prešove. Od roku 1967

do roku 1982 pôsobil vo funkcii kapelníka a dirigenta RKS Prešov. V čase natáčania filmu bol dirigentom Poddukelského umeleckého ľudového súboru v Prešove. Zomrel 10. 04. 1994.

Dychový orchester Robotnícky kultúrny spolok Prešov

V krátkosti sa žiada uviesť niektoré základné údaje o tomto hudobnom telese, ktoré tvorilo jadro hráčov filmovej hasičskej kapely.

- Zakladateľom, prvým kapelníkom a dirigentom bol Ján Pöschl. Dňa 8. decembra 1919 v Széchenyi kör v Prešove, v budove terajšej predajne Knihy – Papiernictvo na I. poschodí, vzniká súbor, ktorý už v roku 1920 dostáva názov Robotnícka hudba (prvý orchester bol sláčikový), ktorá mala 24 členov a verejnosti sa predstavila 25. – 26. decembra 1919 prvým koncertom v Mestskom divadle.³¹
- Vlastná história dychovej hudby RKS sa začína dňom 1. mája 1921, keď vyrukovala do prešovských ulíc a o piatej ráno zaznel po prvý raz prvomájový budíček. Postupne sa názov dychovej hudby, dychového súboru v začiatkoch 70. rokov 20. storočia mení na dychový orchester RKS.
- Dňa 5. septembra 1961 Ján Pöschl zomiera a za vedúceho kapelníka a dirigenta bol menovaný Viliam Tarjányi st., ktorý dychový orchester RKS dopĺňa mladými hudobníkmi z radov Mládežníckeho dychového orchestra ODPaM. Dňa 30. apríla 1965 zásluhou mimoriadnych pracovných výsledkov pod vedením Viliama Tarjányiho udeľuje prezident republiky na návrh vlády ČSSR dychovému orchestru RKS v Prešove najvyššie vyznamenanie *Za zásluhy o výstavbu*. Vo funkcii kapelníka a dirigenta pôsobí Viliam Tarjányi do roku 1967.³²
- Dirigentom dychového orchestra RKS sa od roku 1967 stal Štefan Varga, bývalý vojenský kapelník v Prešove, a jeho zástupcom PaedDr. Michal Olejarník.
- V 80. rokoch 20. storočia boli prínosom hudobníci, predovšetkým hráči na dychové nástroje, z divadelného orchestra DJZ Prešov, ktorí sa stali externými členmi dychového orchestra RKS.

³¹ Tarjányi, 2013, s. 58.

³² Rok 1964 bol pre dychový orchester RKS *filmovým rokom*. Na jar v roku 1964 navštívil bratislavský filmový štáb s režisérkou Vierou Polakovičovou mesto Prešov s cieľom natočiť krátkometrážny film *Deň sviatočný* o práci Zboru pre občianske záležitosti so zábermi programovej činnosti dychovej hudby RKS. Zábery filmu boli nakrútené aj mimo skúšobne v uliciach mesta Prešov a zvuk bol autentický. Film bol premietaný v kinách mesta Prešov a bol uložený v archíve MsNV v Prešove. V júli toho istého roku dostal ponuku účinkovať v pripravovanom filme *Obchod na korze*, ktorú po zvážení a doplnení o profesionálnych hráčov prijal.

- Po odchode Štefana Vargu 1. mája 1982 (zo zdravotných dôvodov) sa umeleckým vedúcim stáva PaedDr. Michal Olejarník a jeho zástupcom a dirigentom Anton Nahacký.
- Od roku 1994 sa mení pôvodný názov dychový orchester RKS na Dychový orchester orchester Jána Pöschla.
- V roku 2000 krátko pôsobí pri orchestri „dirigentský triumvirát“ PaedDr. Michal Olejarník, PaedDr. Jaroslav Doležal a Jozef Kakaščík. Postupne dochádza k zmene a šéfdirigentom sa stáva PaedDr. Jaroslav Doležal. Po odchode Jozefa Kakaščíka z postu druhého dirigenta v roku 2006 zaujal jeho miesto Miroslav Vlček.
- Slávnostný koncert pri príležitosti deviateho decénia vzniku Dychového orchestra Jána Pöschla dňa 18. 11. 2009 bol jeden z posledných účinkovaní tohto telesa. V súčasnosti mestský dychový orchester Jána Pöschla (bývalý RKS) zanikol.
- Činnosť dychového orchestra RKS v čase najväčšieho umeleckého rastu od roku 1955 až do roku 2000 bola zameraná na pravidelne sa opakujúce kultúrno-spoločenské podujatia, predovšetkým prvomájové sprievody, slávnostné koncerty, výchovné koncerty na vtedajších prešovských základných deväťročných školách, oslavy celoštátneho významu, okresné a krajské festivaly dychových orchestrov, pohreby a iné kultúrno-spoločenské podujatia svojej doby.

Rómska kapela

Významnú úlohu zohrala vo filme rómska kapela, ktorej obsadenie tvorili výborní muzikanti. Hudobné vzdelanie nemali, pretože v minulosti sa v rómskych muzikantských rodinách hudba odovzdávala z generácie na generáciu.

Rómska kapela (okrem p. Gelleho) bola známa tým, že hrala v Slovenskej vinárni v Prešove, známej pod názvom „Bujaňák“. Hudobníci pp. Duna, Bundzík, Moczo a Zsigmond boli pôvodne súčasťou známej kaviarenskej hudby vedenej primášom Maximiliánom Tatárom, ktorému hudobné vzdelanie (hudobná teória, hra na husle) poskytol bývalý kráľovský kapelník, v tom čase už na dôchodku.

Rómska kapela vo filme:

- **Duna, Árpád** – primáš z Prešova. Vo filme primáš rómskej kapely, hráč na husliach. Významnej pocty sa mu dostalo 2. marca 1938, keď sa v Košiciach uskutočnili veľkolepé oslavy príchodu Rómov pred 500 rokmi na územie Slovenska. Na týchto oslavách koncertovali aj cigánski hudobníci z Prešova pod vedením primášov Árpáda Dunu a Žiga Bogára. Je nebohý.
- **Bundzík, Ladislav** – narodil sa 24. 05. 1905 v Prešove. Vo filme hráč na cimbele. V čase natáčania filmu bol zamestnaný ako hudobník v Slovkoncerte. Zomrel 27. 06. 1981.
- **Gelle, Pavol, st.** – narodil sa 22. 01. 1921 v Košiciach. Bol výborným všestranným muzikantom. Vo filme hráč na klarinete. Od 20. 03. 1968 do konca roka 1968 bol interným zamestnancom, členom divadelného orchestra DJZ. Zomrel 14. 12. 1979.
- **Moczo, Jožka** – vo filme hráč na viole. Je nebohý.
- **Zsigmond, Rudolf** – narodil sa 05. 06. 1907 v Prešove. Vo filme hráč na kontrabase. V čase natáčania filmu bol zamestnaný ako hudobník v Slovkoncerte. Zomrel 21. 04. 1986.

7 UDALOSTI MIMO OBRAZU A ZVUKU

Pri natáčaní filmu sa v niektorých prípadoch prihodí mimoriadne udalosti, či už hercom, komparzistom, alebo náhodným divákom.

Zaujímavosťou a milou spomienkou je úsmevná príhoda doc. PaedDr. Daniela Šimčíka, PhD. (v tom čase mal trinásť rokov), v súčasnosti docenta na Katedre hudobnej a výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. V začiatkoch natáčania filmu na jar 1964, keď bola filmová prestávka, sa vybral s mladším bratom Lubomírom obzrieť si herecké osobnosti, kulisy a filmovú techniku.³³ Obaja chodili na vtedajšiu Ľudovú školu umenia v Sabinove. Bolo to pre týchto mladých chlapcov niečo nové, nepoznané a lákavé. Zaujalo ich holičstvo, ktoré v čase natáčania slúžilo ako skutočné holičstvo. Zároveň v tejto miestnosti mali herci svoju maskérňu. V priebehu niekoľkých minút sa mladší brat Lubomír stratil z dohľadu Daniela, ktorý ho išiel hľadať. Započul hlas, ktorý volal jeho meno, aby mu pomohol, pretože desaťročný Ľubo sa zviezol cez pivničné okno do priestorov pivnice, v ktorom skladovali uhlie. Ufúľaného šarvanca

³³ **Lubomír Šimčík** sa narodil 12. 10. 1954, pôsobí ako vedúci Katedry hudobnej a výtvarnej výchovy na Pedagogickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove.

sa ujali maskérky a dali ho do poriadku. A tak sa dramatická scéna skončila happyendom.

Herec Alojz Kramár stvárnil vo filme miestneho hasiča a kapelníka hasičskej kapely. Do úlohy dirigenta hasičskej kapely ho po odbornej stránke dirigovania pripravil Rudolf Šulák, v tom čase šéfdirigent divadelného orchestra DJZ Prešov.

Počas júlového účinkovania dychového orchestra RKS Prešov vo filme (23. 07. 1964) sa pánovi Michalovi Olejarníkovi, ktorý bol členom tohto dychového orchestra a účinkoval vo filmovej hasičskej kapele, narodila dcéra Beáta. Od svojich trinástich rokov bola spoľahlivou hráčkou na veľkom bubne v Mládežníckom dychovom orchestri ODPaM Prešov.

Jozef Blažovský, člen hasičskej kapely, hráč na trombóne, si za finančnú odmenu, ktorú zarobil počas natáčania filmu, kúpil sovietsky fotografický prístroj Zenit, ktorý v tom čase patril ku kvalitným fotoaparátom.

Peter Schönberg, člen hasičskej kapely, hráč na trombóne, finančnú odmenu, ktorú zarobil počas natáčania filmu, dal mame na kúpu práčky.

Časť členov hasičskej kapely, ktorú tvorili hudobníci dychového orchestra RKS Prešov, si zahrala rolu väzňov. Vo filme je to jeden z prvých záberov, kde z vtáčej perspektívy (z veže kostola sv. Jána Krstiteľa) vidieť komparzistov hudobníkov, ako sa prechádzajú v kruhu po nádvorí väznice. Zábery sa natáčali v átriu vtedajšieho Mestského múzea v Sabinove.

Muzikant, kontrabasista Rudolf Zsigmond vo filme hrá s rómskou kapelou. Pri jednej zo scénok, ktorú rómska kapela natáčala a nahrávala v Prahe na Barrandove, sa pri prevoze nástrojov, nie jeho vinou, poškodil kontrabas. Výsledkom nehody bolo zo strany „barrandovákov“ zakúpenie nového kontrbasu.³⁴

³⁴ Vrábek, 2016, s. 33.

ZÁVER

Publikácia je spracovaná na základe štúdia dostupných materiálov z internetu o hudbe k filmu *Obchod na korze* a o autorovi hudby Zdeňkovi Liškovi. Podkladom boli aj telefonické konzultácie a elektronická komunikácia s inštitúciami, ktoré majú vo svojich archívoch zmienku o tomto oscarovom filme. Podnetné boli tiež rozhovory so žijúcimi hudobníkmi alebo ich rodinnými príslušníkmi, ktorí svojimi spomienkami priblížili nahrávanie hudby. Vzácnym prínosom k analýze filmovej hudby bolo poskytnutie kópie partitúry Zdeňka Lišku. Krátke, ale zato konštruktívne pripomienky a obsažné informácie sme získali od pána Martina Rudovského.

Málokto sa zamyslí nad tým, koľko práce sa skrýva za nahratím hudby k filmu, koľko ľudí je zainteresovaných do filmovej hudby. Sú to predovšetkým autor hudby, hudobní interpreti, speváci, zvukári, hudobní režiséri, ktorí sa starajú o kvalitu snímky, či strihači. V súčasnosti pri modernej a vyspelej počítačovej technológii sa z filmu najviac vytráca hudba nahraná profesionálnymi hudobníkmi. Tí sa obávajú, že v dnešnej pokrokovej dobe budú nahradení hudbou elektronickou. Na divadelných scénach je to už bežná prax, divadelné orchestre zanikli a sú nahradené playbackom.

Ľuďom by malo byť umožnené stretávať sa s filmovou hudbou, mali by sa usporadúvať koncerty filmovej hudby, aby si ľudia k tejto hudbe našli cestu. V poslednom období podujatia prinášajúce filmovú produkciu so sprievodom živej hudby patria medzi veľmi obľúbené a navštevované programy. Je to pozitívum vo vzťahu k hudobníkom, ktorí sa výraznou mierou na filmovej hudbe podieľajú. Takáto prezentácia navyše priťahuje pozornosť publika, ako aj médií. Nádherne bola spracovaná aj nová verzia hudby Zdeňka Lišku k filmu *Obchod na korze* v podaní Symfonického orchestra hl. m. Prahy FOK.

Dramatizáciu novely *Obchod na korze* uviedli ako inscenáciu či muzikál viaceré amatérske aj profesionálne divadlá na Slovensku. Z amatérskych scén možno uviesť predovšetkým počin sabinovských ochotníkov (2006), z profesionálnych divadiel spomeňme divadelnú hru *Obchod na korze* v Astorke Korzo '90 v Bratislave (2000). Inscenácia *Obchod na korze* bola realizovaná aj v DJZ v Prešove s hudbou Róberta Mankoveckého (2014, 2016). Americký muzikál na motívy novely Ladislava Grosmana a slávneho oscarového filmu *Obchod na korze* uviedlo Divadlo Nová scéna v Bratislave, autorom hudby bol David Nagy (2014). Z českých divadelných scén uviedlo inscenáciu podľa novely preslávenej oscarovým filmom *Obchod na korze* DivadloX10 – Strašnické divadlo Praha (premiéra 23. 09. 2016, hudba: Roman Zach).

V knižnej podobe bola téma spracovaná predovšetkým scenáristom československého oscarového filmu *Obchod na korze* Ladislavom Grosmanom pod identickým názvom *Obchod na korze*, publikáciu vydalo vydavateľstvo Academia v roku 2009. K publikáciám spracúvajúcim tému filmu *Obchod na korze* môžeme zaradiť aj knihu autora Juraja Vrábela ml. *Obchod na korze (eseje na filmové témy)*.

Ako vidno, záujem o toto dielo ani po 55 rokoch od jeho vzniku neklesá, práve naopak, v rôznych premenách sa k nemu dnes umelci znova vracajú a jeho význam sa aktualizuje v nových kontextoch. Symbolicky sa tak spláca dlh, ktorý vznikol v dôsledku toho, že film bol na 20 rokov v trezore. Cieľom tejto publikácie bolo pripomenúť miestnych hudobníkov, ktorí sa tiež podieľali na vzniku *Obchodu na korze*. Pre každého z nich to bol neopakovateľný zážitok, i keď v čase nakrúcania ešte nikto nemohol ani tušiť, že sa stanú súčasťou veľkých filmových dejín.

RESUMÉ

Cieľom publikácie bolo zamerať sa na predstaviteľov hudby k filmu *Obchod na korze*, ktorým sa v minulosti nevenovala skoro žiadna pozornosť. Žiaľ, veľmi málo je podchytená aj analýza hudby k filmu *Obchod na korze* v záverečných prácach študentov, či už bakalárskych, alebo diplomových. Dôvodom môže byť fakt, že hudba v tomto filme nie je rozsiahlym hudobným dielom. Jednotlivé vstupy hasičskej kapely, sólistov, hudobného zoskupenia a mužského zboru predstavujú súhrnne čas v rozsahu 10 minút a 25 sekúnd z celého filmu, ktorý trvá vyše dvoch hodín (2.00.22). Handicapom je aj tá skutočnosť, že téme filmovej hudby v *Obchode na korze* sa začala venovať pozornosť až v posledných rokoch. Dôvodom bola skutočnosť, že film sa dostal na dlhých 20 rokov do trezoru. Tento dlhý časový odstup neumožnil zistiť presné udalosti o niektorých hudobných sekvenciách, zvlášť o autentických nahrávkach hudby a spevu, pretože väčšina z účinkujúcich je už nebohá alebo má vysoký vek a pamäť im už dobre neslúži.

Uvedomujúc si tieto nuansy, v publikácii sme sa zamerali na štyri okruhy.

1. Tvorcovia a protagonisti hudobnej stránky filmu. 2. Vznik a nahrávanie hudby k filmu. 3. Samotná analýza hudby k filmu. 4. Oscaroví hudobníci, interpreti tohto filmu. V každom z týchto okruhov sú analyzované špecifiká pri natáčaní a tvorbe hudby, vedúce k pochopeniu, prečo je hudba k filmu

výrazným umeleckým počinom. Oboznamujeme sa s aspektmi, ktorým je potrebné porozumieť pre nasledujúcu hudobnú analýzu. Na to, aby sme sa dostali k samotnej analýze hudby, vymedzili sme v prvých dvoch okruhoch hlavných aktérov hudobnej produkcie a realizácie hudby vo filme. Objasnili sme, ako vzniká tvorba hudobného sprievodu k filmu *Obchod na korze*, ktorá nám potom viac priblížila hudobné poňatie Zdeňka Lišku. Predstavujeme v postupnosti od prvých taktov až po finále hráčske obsadenie, hudobné zoskupenia, sólistov a spevácky zbor. Metódou komparatívnej analýzy sme rozoberali predstavu autora hudby.

Filmovej hudbe by mala byť venovaná väčšia pozornosť zo strany muzikológov, hudobných kritikov a hudobnej vedy.

SUMMARY

The publication aims to focus on the previously ignored representatives of music for the movie titled *The Shop on Main Street*. Unfortunately, even in the final theses of students, whether Bachelor or Diploma, the analysis of music for *The Shop on Main Street* is also not very sufficient. The reason may be the fact that the music in this movie is not an extensive musical piece. The individual performances of the fire brigade, soloists, musical ensemble, and male choir represent a total of 10 minutes and 25 seconds of the entire movie, lasting more than two hours (2.00.22). A handicap is also the fact that the theme of movie music in *The Shop on Main Street* has become a subject of attention in the last few years. The reason was that the film was blocked from the screen for 20 years. This long time gap did not allow me to analyze the precise events associated with some musical sequences, especially the authentic recordings of music and singing, because most of the performers no longer live or are of a high age, and they do not remember it well.

Recognizing these nuances, I focused on four thematic areas. 1. Creators and protagonists of the music for this movie. 2. Creation and recording of movie music. 3. Analysis of movie music 4. Oscar musicians, performers of this film. In each of these thematic areas, the specifics of the recording and creation of music are analyzed, leading to an understanding of

why music is a significant artistic achievement. I am acquainted with aspects that need to be understood for the following musical analysis. In order to get to the analysis of the music, the main actors of the music production and music performance in the movie have been defined in the first two thematic areas. In addition, the publication explains the process of creating a musical accompaniment to *The Shop on Main Street*, which then approaches the musical concept of Zdeněk Liška. In the publication, players, music groups, soloists and singers are presented in the sequence from the first bars to the final ones. By using the method of comparative analysis, the artist's idea of music is also analyzed.

Movie music should be given more attention by musicologists, music critics, and music scientists.

Preklad summary: Ingrida Vaňková

BIBLIOGRAFIA

HAVELKA, Jiří, 1967. Československé filmové hospodářství – IX. Hraný a animovaný film 1963-1965. Vydavatel: Akademie múzických umění v Praze. SPN Praha, 1967. 103 s.

TARJÁNYI, Viliam, ml. 2013. *Prešovské osobnosti dychovej hudby*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2013. 148 s. ISBN 978-80-555-0806-1

VRÁBEL, Juraj, ml. 2016. *Obchod na korze (eseje na filmové témy)*. Vydalo mestské kultúrne stredisko Sabinov, 2016. 72 s. ISBN 978-80-972329-0-0

Zdroj: https://www.imdb.com/title/tt0059527/releaseinfo?ref_=tt_dt_dt

Zdroj: https://kultura.zpravy.idnes.cz/obchod-na-korze-symfonicky-orchester-hl-m-prahy-fok-fsr-/hudba.aspx?c=A180110_113756_hudba_ts

Zdroj: www.hisvoice.cz/cz/articles/detail/3573

Zdroj: <https://www.magazinuni.cz/hudba/mistr-kontrastu-zdenek-liska/>

Zdroj: <http://www.filmovyprehled.cz/cs/film/396649/obchod-na-korze>

Zdroj: <https://operaplus.cz/pocin-k-vyroci-republiky-projekce-obchodu-korze-zivou-hudbou/>

Zdroj: cas.famu.cz/liska/rozhovor_herz.php

Zdroj: www.ceskenoviny.cz/...dum...filmu-obchod-na-korze.../1571659

Zdroj: https://sk.wikipedia.org/wiki/Amfiteáter_Košice

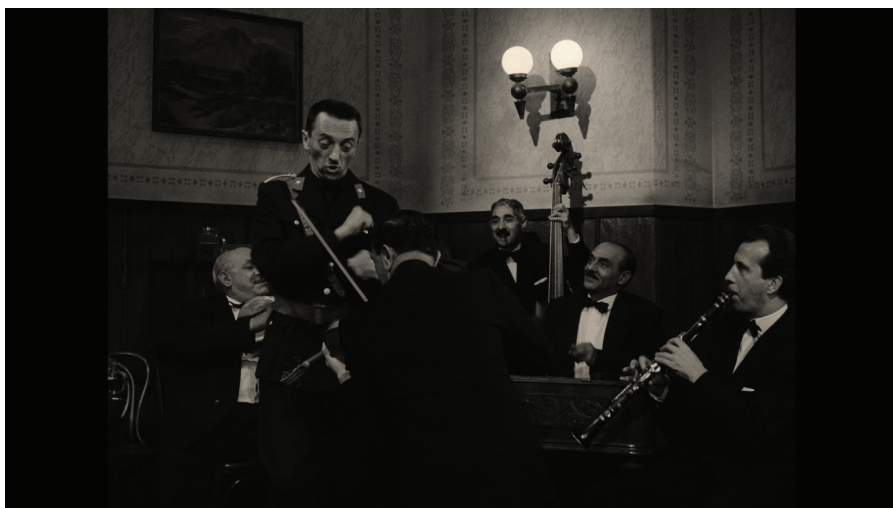
OBRAZOVÁ PRÍLOHA

Fotografia 1: časť muzikantov, ktorí účinkovali v hasičskej kapele vo filme *Obchod na korze* (júl 1964). Zľava sedia: Ladislav Petruščák, Jozef Blažovský, Zdeno Kačerik, Štefan Foltín, Štefan Krahulec, Pavel Gelle. Druhý rad zľava: Pavol Kopunec, Michal Olejarník, Viliam Tarjányi, Ján Leško, Ján Kahanec, Tibor Baláž, Ivan Benko, Florián Grejták, Viktor Berčík, ?). Zdroj: domáci archív Viliama Tarjányiho.

Fotografia 2: muzikanti z hasičskej kapely z filmu *Obchod na korze* (júl 1964).
Zľava: Juraj Marton, Peter Schönberg, Pavel Gelle st., Zdeno Kačerik.
Zdroj: domáci archív Juraja Martona.

Fotografia 3: rómska kapela so spevákom, hercom Mikulášom Ladižinským v krčme pri nakrúcaní filmu *Obchod na korze* (1964). Zdroj: digitálna kópia záberov z filmu, ktoré sú súčasťou zbierok Národného filmového archívu Praha.

Fotografia 4: koncert hasičskej kapely v parku mesta Sabinov počas nakrúcania filmu *Obchod na korze*, dirigent herec Alojz Kramár (1964). Zdroj: digitálna kópia záberov z filmu, ktoré sú súčasťou zbierok Národného filmového archívu Praha.

Fotografia 5: záverečná scéna filmu *Obchod na korze*, valčík v podaní hasičskej kapely, dirigent herec Alojz Kramár (1964). Zdroj: digitálna kópia záberov z filmu, ktoré sú súčasťou zbierok Národného filmového archívu Praha.

L. Kadar, Klor

(230)

Klubu k filmu

„Obchod na korze“

Partitura

P. Pleske, Giesky

Fryso - P. Kunkel

J. Kordic - K. Jell

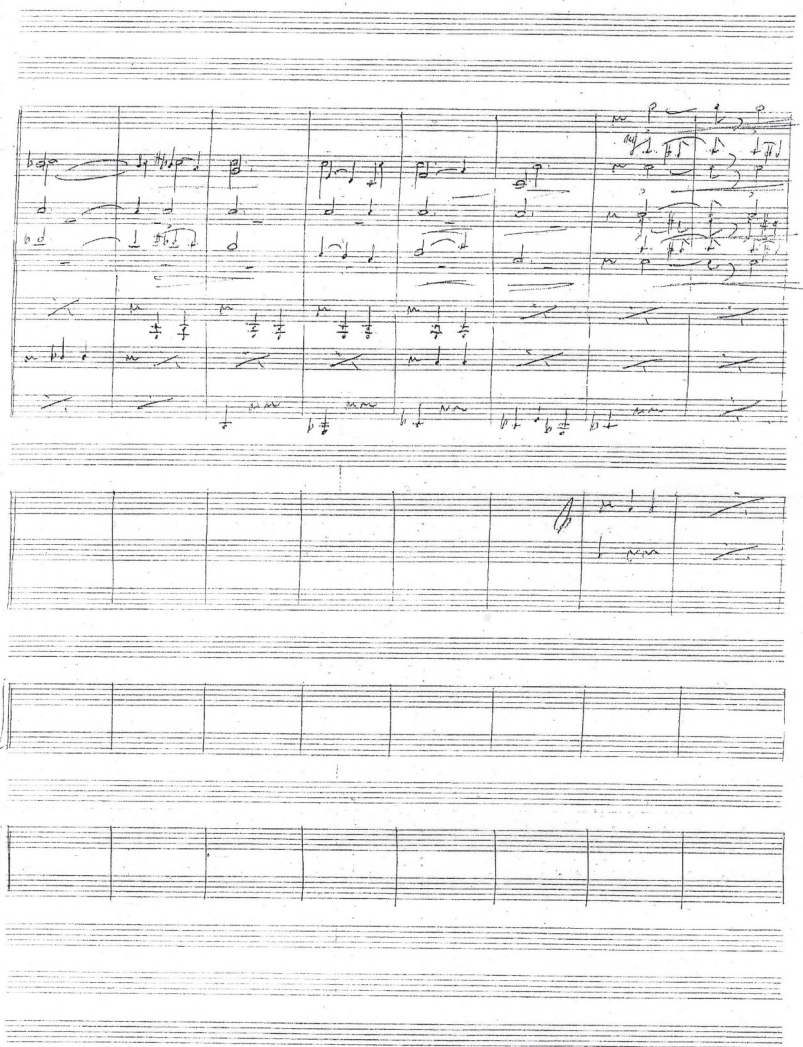
Kbore: J. Kordic

Guit: K. Kunkel

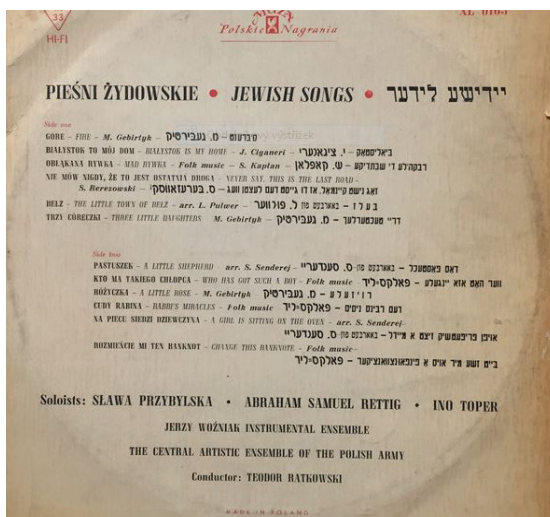
3, 15

2, 45

Dokument 1: kópia rukopisu partitúry Zdeňka Lišku k filmu *Obchod na korze* (prvá strana)

Dokument 3: kópia rukopisu partitúry Zdeňka Lišku k filmu *Obchod na korze* (tretia strana)

Fotografia 6: obal platne, na ktorej je nahraná pieseň *Na peci sedela dievčina*, ktorú vo filme pani Lautmanová z gramofónu prehráva Tónovi Brtkovi. Sólista piesne Ino Topor. Zdroj: domáci archív Viliama Tarjányiho.

Fotografia 7: dychový súbor Robotníckeho kultúrneho spolku v Prešove – Koncert pri príležitosti 45. výročia založenia RKS, PKO Prešov (15. 01. 1965). Pri natáčaní filmu *Obchod na korze* v roku 1964 ako hráči hasičskej kapely účinkovali z tohto kolektívu Štefan Foltín, Michal Olejarník, Ladislav Petruščák, Ján Leško, Viliam Tarjányi, Jozef Beňo, Jozef Novotný, Aladár Borňas, Peter Schönberg, Jozef Blažovský. Zdroj: domáci archív Viliama Tarjányiho.

Fotografia 8: záber z koncertu dychového orchestra RKS pri nakrúcaní filmu *Deň sviatočný*, dirigent Viliam Tarjányi, v popredí režisérka Viera Polakovičová (rok 1964). Zdroj: domáci archív Viliama Tarjányiho.

Fotografia 9: kino koncert *Obchod na korze* so Symfonickým orchestrom hl. m. Prahy FOK, dychová sekcia (10. 01. 2018). Zdroj: FOK/foto Petr Dyrč.

Fotografia 10: kino koncert *Obchod na korze* so Symfonickým orchestrom hl. m. Prahy FOK, sekcia bicích nástrojov (10. 01. 2018). Zdroj: FOK/foto Petr Dyrč.

MENNÝ REGISTER

B

Baláž, Anton 11, 15
Baláž, Tibor 18, 23, 42, 63
Balko 21
Benko, Ivan 18, 23, 42, 63
Beňo, Jozef 18, 42, 69
Berčík, Viktor 18, 23, 42, 63
Boldižár, Jozef 9, 10, 18, 43
Borňas, Aladár 18, 43, 69
Blažovský, Jozef 9, 10, 18, 23, 43, 54, 63, 69
Bundzík, Ladislav 18, 34, 51

D

Doležal, Jaroslav 50
Duna, Arpád 18, 34, 50, 51
Dvořáček, Jiří 17, 31
Dyrc, Petr 70, 71

F

Farkaš, Ladislav 11, 15
Foltín, Štefan 18, 23, 43, 44, 63, 69
Frič, Martin 20

G

Gelle, Pavol, st. 18, 23, 34, 44, 51, 63, 64
Glazunová, Iveta 10
Gregor, Martin 15
Grejták, Florián 18, 23, 44, 63
Grosman, Ladislav 11, 15, 16, 56
Grossová, Luisa 15

H

Hammer, Rudolf 16
Hanuš, Ladislav 15, 16
Hapka, Petr 20
Havelka, Jiří 12
Herz, Juraj 16, 20, 24
Holý, Martin, st. 15
Hudák, Ján 18, 23, 44

J

Jakl, Karel 28
Janáček, Jaromír 16

K

Kačerik, Zdeno 18, 23, 45, 63, 64
Kadár, Ján 11, 12, 16, 24

Kahanec, Ján 18, 23, 45, 63

Kachyňa, Karel 20

Kakaščík, Jozef 50

Kamińska, Ida 15, 24, 39

Karvay, Dalibor 37

Klos, Elmar 16, 22, 24

Kňákal, Jan 15

Koníček, Štěpán 17, 28

Kónya, Peter 10

Košíková, Anna 10, 21

Krahulec, Štefan 18, 23, 46, 63

Kramár, Alojz 15, 18, 21, 22, 54, 65

Kroner, Jozef 15, 24, 38, 39

Kopunec, Pavel 18, 23, 45, 63

L

Ladižinský, Mikuláš 8, 11, 15, 34, 64

Leško, Ján 18, 23, 46, 63, 69

Lipský, Oldřich 20

Liška, Zdeněk 20, 24, 25, 27, 32, 33, 34, 35,
36, 37, 38, 39

Lukáš, Jaromír 16

M

Mancini, Henry 20

Mankovecký, Róbert 56

Marton, Juraj 18, 46, 64

Matejka, Adam 15

Mikušek, Ján 33, 37, 38

Miščíková, Margita 10

Mišurová, Gita 15

Moczy, Jožka 18, 34, 51

Morricone, Ennio 20

N

Nagy, David 56

Nahacký, Anton 18, 22, 23, 46, 50

Navrátil, Juraj 10

Navrátilová, Lenka 37

Novotný, Jozef 18, 47, 69

Novotný, Vladimír 16

O

Obst, Hynek 38

Olejárník, Michal 47, 49, 50, 54, 63, 69

P

Papp, František 11, 15

Pavlátová, Zdena 16

Peck, Gregory 12

Pelech, Ján 11, 15

Perovská, Veronika 9

Petrolín, Miloš 16

Petruščák, Ladislav 18, 23, 47, 63, 69

Piussi, Július 11, 15

Polakovičová, Viera 49, 70

Procházka, Petr 36

Prokop, Jaroslav 15

R

Rehák, Oliver 25

Rokošný, František 10

Rosenfelderová, Marie 16

Rudovský, Martin 10, 28, 38, 55

S

Schönberg, Peter 9, 10, 18, 23, 48, 54, 64, 69

Sedlák, Marek 9

Senaj, Eugen 15

Servátka, Štefan 11, 15

Sequens, Jiří 20

Simko, Pavel 11, 15

Skalický, Zdeněk 15

Slivková, Hana 8, 15, 37

Straka, František 16

Stražan, Jozef 11, 15

Strauss, Johann 22, 24

Š

Šilan, Andrej 11, 15

Šimčík, Daniel 53

Šimčík, Lubomír 53

Škvor, Karel 15

Šrámek, Dobroslav 16

Štefunková, Zuzana 10

Šulák, Rudolf 22, 54

T

Tarjányi, Viliam, st. 9, 18, 22, 23, 48, 49
Tatár, Maximilián 51

U

Urbanová, Eva 10, 36

V

Vadaš, Tibor 11, 15
Vacek, Karol 34
Varga, Štefan 18, 23, 48, 49
Vávra, Otakar 20
Verdi, Giuseppe 12
Veselý, František Krištof 34

Vláčil, František 20

Vlček, Miroslav 50

Vrábel, Peter 37, 54

Vrábel, Juraj, ml. 7, 10, 21, 56

Vrábel, Juraj, st. 10

Z

Zach, Roman 56

Zavadil, Jozef 28

Zimmer, Hans Florian 20

Zlatníková, Kateřina 17, 28, 31

Zsigmond, Rudolf 18, 34, 51, 54

Zvarík, František 15, 37

Zvaríková-Pappová, Elena 15, 37

OSCAROVÍ HUDOBNÍCI

Autor:

PhDr. Viliam TARJÁNYI, PhD.

Recenzenti:

prof. PhDr. Karol HORÁK, CSc.

doc. PaedDr. Daniel ŠIMČÍK, PhD.

Fotografie:

Archív Viliama Tarjányiho

Národní filmový archiv Praha

Zdroj: FOK/foto Petr Dyrč

Jazyková úprava:

Mgr. Veronika PEROVSKÁ, PhD.

Preklad summary:

Mgr. Ingrida VAŇKOVÁ, PhD.

Sadzba a obálka:

Marek SEDLÁK

Vydalo:

Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v roku 2019

1. vydanie – Náklad 110 – Strán 76

Tlačiareň:

GRAFOTLAČ, s. r. o. Prešov

ISBN 978-80-555-2223-4